

ВІСНИК *української громади в Хорватії* **VJESNIK** *ukrajinske zajednice u Hrvatskoj*

Загреб, 2013 - номер 25

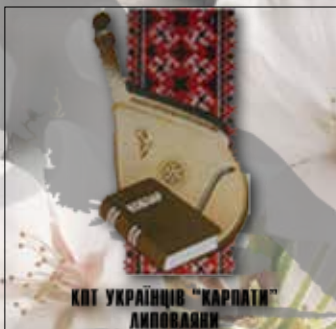
Zagreb, 2013 - broj 25

Українська громада Республіки Хорватія

УКРАЇНЬСЬКА ГРОМАДА
МІСТА ЗАГРЕБА

Izdavač: **Ukrajinska zajednica Republike Hrvatske**
Vidauec: **Українська громада Республіки Хорватія**
Remetinečka cesta 79A, 10 000 Zagreb
Tel: 01/370-1939 ; Fax: 01/370-1936
e-mail: ukrajinskazajednica.hr@gmail.com
MB: 2331748 ; OIB: 35971824466
Žiro račun u Hypo Alpe-Adria banci: 2500009-1102188395
Uredništvo Vjesnika: **Svetog Roka 53A, 31 000 Osijek**
Tel: 098/1933-288 ; e-mail: vjesnikuz@gmail.com ; ISSN 1847-327X
"Vjesnik" je dvomjesečnik, izlazi šest puta godišnje
Naklada: **1200 primjeraka**
Tisak: **Grafika d.o.o., Strossmayerova 295, 31 000 Osijek**
Distribucija: **Predstavnik ukrajinske nacionalne manjine Grada Zagreba**

Za издавця: **Микола Застрижний**
За издаваца: **Nikola Zastrižni**
Головний редактор: **Оксана Мартинюк**
Glavni urednik: **Oksana Martinjuk**
Редакція: **Борис Гралюк, Михайло Семенюк, Остап Филіма, Марія Мелешко, Оксана Стурко і Віктор Филіма**
Uredništvo: **Boris Graljuk, Mihajlo Semenjuk, Ostap Filima, Marija Meleško, Oksana Sturko i Viktor Filima**
Лектор хорватської мови: **Нівес Романек**
Lektor hrvatskog jezika: **Nives Romanjek**
Коректор: **Єсенка Миськів**
Korektor: **Jesenska Miškv**
Дизайн та комп'ютерна верстка: **Назар Стурко**
Dizajn i kompjuterski prijelom: **Nazar Sturko**

ЗМІСТ - SADRŽAJ

НОВИНИ З ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ РЕСПУБЛІКИ ХОРВАТІЯ

NOVOSTI IZ DJELATNOSTI UKRAJINSKE ZAJEDNICE REPUBLIKE HRVATSKE

- 4 Osnivačka skupština Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Kalyna" – Umag. *Ostap Filima*
- 4 Prigodni koncert UKPD "Dnipro" – Rijeka na Osnivačkoj skupštini UKPD "Kalyna" u Umagu. *Olena Mrak*
- 5 У Істрі засновано перше Українське культурно-просвітнє товариство "Калина" – Умаг. *Оксана Шіміч*
- 6 U Zagrebu predstavljena knjiga Zakarpats'ka Ukrajina: povijest – tradicija – identitet. Zbornik radova. *Jesenska Miškiv*
- 7 Покладання вінків у Батіні загиблим воїнам III Українського фронту. *Тетяна Рамач*
- 7 Вшанування пам'яті загиблих воїнів III Українського фронту в Ілоку. *Тетяна Рамач*
- 8 Plemenite poruke iz Jasenovca. *Oksana Martinjuk*
- 9 Godišnja izvještajno-izborna skupština Kulturno-prosvjetnog društva Ukrajinaca "Karpati" – Lipovljani. *Ivan Semenjuk*
- 9 "Nek' svud ljubav sja" – Dan škole "Antun Matija Reljković" Bebrina. *Oksana Martinjuk*
- 10 Održana 53. sjednica Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske. *Marija Semenjuk Simeunović*
- 10 Godišnja Izvještajna skupština Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Dnipro" – Rijeka. *Viktor Filima*

MEDIJI O NAMA

- 11 Pogrešno o Kazymyru Malevyču? *Đuro Vidmarović*
- 13 EU poziva Ukrajinu da razmotri slučaj Tymošenko. *Viktor Filima*
- 13 Rivnenska oblast novi je prijatelj Međimurske županije. *Viktor Filima*

ДІЯЛЬНІСТЬ НАШИХ ТОВАРИСТВ - DJELATNOST NAŠIH DRUŠTAVA

- 14 День національних меншин Вуковарсько-сріємської області 2013. *Тетяна Рамач*
- 15 U Lipovljanima održana književna večer posvećena Tarasu Ševčenku. *Ivan Semenjuk*
- 15 Prva sveta pričest u grkokatoličkoj crkvi u Kaniži. *Mirjana Has*
- 15 Susret pjesnika nacionalnih manjina u Rešetarima. *Ivan Semenjuk*
- 16 Літературно-музичний вечір присвячений Тарасу Шевченку і Лесі Українці в Осієку. *Томо Лучановіч*
- 17 Manifestacija "Dani ukrajinske kulture" u Vukovaru. *Tetjana Ramač*
- 18 Дні української культури у Вуковарі. *Тетяна Рамач*
- 19 UKPD "Ukrajina" – Slavonski Brod bilježi brojne uspjehe na nastupima u svibnju i lipnju ove godine. *Jasna Bek*
- 20 "Duša je moja more...". *Tatjana Lasek Žagar*

ЦЕРКВА - НАШ ГОЛОВНИЙ ОСЕРЕДОК - CRKVA – NAŠE GLAVNO ŽARIŠTE

- 21 Sveti Otac Franjo napisao je pismo poglavaru Ukrajinske grkokatoličke crkve. *Marija Meleško*
- 21 Pismo zahvale apostolskog nuncija u Republici Hrvatskoj nadbiskupa Alessandra D'Errica Ukrajinskoj zajednici Republike Hrvatske
- 21 "Za vrijeme novog pape pitanje stjecanja patrijarhata UKGC dobit će novi impuls" – kardinal Huzar.
- 22 "Novoizabrani papa jako je dobro upoznat s našom crkvom, s našom liturgijom i obredima, kao i s našim duhovnim životom"
- 22 Kako je o. Stepan Čmilj odgajao budućeg Svetog Oca Franju
- 24 Папа визнав український Голодомор одним з найстрашніших геноцидів.
- 24 Папа je priznao ukrajinski Holodomor jednim od najstrašnijih genocida. *Marija Meleško*

МУЗИЧНИЙ КУТОЧОК - GLAZBENI KUTAK

- 25 Trzalačka glazbala s vratom. Kobza. *Marta Martinčić*
- 26 Щипкові з грифом. Кобза. *Віктор Камінський*

ЦІКАВО ЗНАТИ! - ZANIMLJIVOSTI

- 27 Tragedija majčinog lika u poemi Služavka Tarasa Ševčenka. *Pavlo Holovčuk*
- 29 Hrvatske postrojbe u Prvom svjetskom ratu na ukrajinskim zemljama – Zakarpattju, Lemkivščyni, Volynji, Halyčyni i Bukovyni. *Boris Grajčuk*

Na zadnjoj stranici: Sudionici manifestacije "Dani ukrajinske kulture u Vukovaru".

Osnivačka skupština Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Kalyna" – Umag

Prvo ukrajinsko društvo u Istarskoj županiji

U gradu Umagu, u Istarskoj županiji, osnovano je Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo "Kalyna". Osnivačka skupština ovoga Društva održana je 5. svibnja 2013. godine u prelijepom prostoru Pučkog otvorenog učilišta "Ante Babić". Na Skupštini su bili nazočni i uvaženi gosti, gradonačelnik Grada Umaga g. Vili Bassanese, pročelnik Ureda gradonačelnika g. Diego Banković i pročelnik Upravnog odjela za opće poslove i društvene djelatnosti Grada Umaga g. Niko Cančarević. Ispred Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske ovom značajnom događaju nazočili su zamjenik predsjednika Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske g. Ostap Filima, članica Predsjedništva Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske i predsjednica Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Dnjipro" – Rijeka gđa Oljha Kaminska, Predstavnik ukrajinske nacionalne manjine Grada Zagreba, g. Viktor Filima te drugi uvaženi gosti iz Umaga, Rijeke i Zagreba.

U ime Inicijativnog odbora gđa Natalija Perić pozdravila je sve goste i sudionike, otvorila Skupštinu te predložila Radno predsjedništvo u sastavu: Viktor Filima, Natalija Perić i Oljha Kaminska, zapisničar Oksana Šimić i ovjerovitelji zapisnika Barbara Franelić Petrokov i Viktor Filima. Radno predsjedništvo započelo je s radom nakon što je usvojen Poslovnik o radu Skupštine i Dnevni red.

Prisutni članovi na Skupštini jednoglasno su donijeli odluku o osnivanju Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Kalyna" u Umagu i usvojili su Statut. Na Skupštini je izabrano Predsjedništvo UKPD "Kalyna" od pet članova: Natalija Perić, Barbara Franelić

Petrokov, Petra Travaš, Sabina Prodan-Božić i Frederica Radin. Skupština je izabrala i tri člana Nadzornog odbora u koji su ušli Viktor Filima, predsjednik i članovi Zinajda Jenjko i Viktor Kaminskyj.

Izborom članova Predsjedništva i Nadzornog odbora Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Kalyna" formalni dio Skupštine je završio te su uvaženi gosti imali prilike izreći svoje čestitke najmlađem ukrajinskom društvu. Nazočnima se obratio gradonačelnik Grada Umaga g. Vili Bassanese koji je čestitao članovima na osnutku UKPD "Kalyna" i poželio puno uspjeha u budućem radu na očuvanju i promicanju ukrajinske kulture u Umagu. Lijepim željama pridružili su se g. Ostap Filima, gđa Oljha Kaminska i g. Viktor Filima, koji su pozdravili prisutne, čestitali i podržali osnutak UKPD "Kalyna" te svim članovima novoosnovanog ukrajinskog društva u Hrvatskoj poželjeli puno uspjeha. Čestitkama se pridružila i gđa Marusja Jurista, uvažena članica Ukrajinske zajednice grada Zagreba, kojom prigodom je poklonila Društvu "Kalyna" portret T. H. Ševčenka.

Istoga dana nakon Osnivačke skupštine Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Kalyna" održana je i sjednica Predsjedništva Društva, na kojoj su bili nazočni svi izabrani članovi Predsjedništva i Nadzornog odbora. Za predsjednicu UKPD "Kalyna" jednoglasno je izabrana mlada ekonomistica gđa Natalija Perić, za potpredsjednicu gđa Barbara Franelić Petrokov i za tajnicu udruge gđa Petra Travaš.

Predsjedništvo je donijelo odluke o davanju ovlaštenja za zastupanje udruge, predsjednici i potpredsjednici, o pokretanju postupka upisa u Registar udruga pri nadležnom Uredu za opću upravu i o privremenom sjedištu udruge u Umagu.

Predsjednica gđa Natalija Perić u ime domaćina zahvalila se članovima UKPD "Kalyna" i gostima što su podržali osnutak ukrajinskog društva u Umagu. Nakon Skupštine su članovi UKPD "Dnjipro" iz Rijeke, njihov orkestar "Oberih" i primadona riječke Opere gospođa Oljha Kaminska pripremili iznenađenje za sve članove i goste na Skupštini, počastivši ih svečanim koncertom s bogatim kulturnim programom u povodu osnutka prvog ukrajinskog društva u Istarskoj županiji.

Kako je prema podacima Popisa stanovništva iz 2011. godine najveći prirodni prirast Ukrajinaca u Hrvatskoj i s tendencijom je daljnjeg rasta u Istarskoj, Primorsko-goranskoj, Splitsko-dalmatinskoj te drugim hrvatskim županijama i sredinama, rad i aktivnost izabranoga afirmativnog, mladog i kvalitetnog vodstva ukrajinskoga Društva "Kalyna" dodatno će obogatiti i značajno doprinijeti daljnjem razvoju ukrajinske zajednice u Istarskoj županiji, a i šire u Hrvatskoj.

Ostap Filima

Prigodni koncert UKPD "Dnjipro" - Rijeka na Osnivačkoj skupštini UKPD "Kalyna" u Umagu

Poslije završene Osnivačke skupštine Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Kaly-

na" - Umag, održane 5. travnja 2013. godine, svi nazočni bili su pozvani na svečani koncert kojega su posebno

za ovu prigodu pripremili članovi Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Dnjipro" iz Rijeke. Posebnu zahvalu zaslužuje Viktor Kaminskyj za tehničko osiguranje koncerta u cijelosti, posao režisera zvuka i pripremu matrica za nastup umjetnika.

Koncert je započeo Valentyn Skljarenko (solo na trubi) koji je nadahnuo izveo "Melodiju" Myroslava Skoryka, a zatim je mladi, ali vrlo talentirani Romano Martinčić pročitao pjesmu V. Sosjura "Volite Ukrajinu". Sopranistica Ljubov Judčenko – Košmerl uz pratnju Dražena Košmerla na har-

monici osjećajno je i dirljivo izvela dvije ukrajinske pjesme: ariju Natalke iz opere M. Lysenka "Natalka Poltavka" te pjesmu "Reci meni istinu" P. Majborode. Gledatelje su oduševile i dvije pjesme koje je izvela primadona Oljha Kaminska – pjesmu "Kad bih znala ja vesti" na glazbu Matvijevskog te pjesmu Elize iz mjuzikla "My Fair Lady". Oljha Kaminska nam je u potpunosti dopustila uživanje u ljepoti svoga glasa majstorskom izvedbom

ukrajinske narodne pjesme "Letjela kukavica", bez glazbene pratnje. Na kraju koncerta, Vasyly Jenjko i Serhij Rosul izveli su u duetu najpoznatije ukrajinske pjesme na instrumentu rog.

Vesele i sentimentalne ukrajinske melodije koje su izveli akademski ukrajinski pjevači odjekivale su ljetnom pozornicom, pa iako nije bilo slobodnih mjesta, privukle su

veći broj domaćih gledatelja koji su bez obzira na kišu uživali u nastupu profesionalnih ukrajinskih umjetnika. Gromoglasan aplauz kojim su nagrađeni pjevači i glazbenici po završetku koncerta, ukazuje da je skladna, melodijska i lijepa ukrajinska pjesma pronašla put do srca ljudi. Publika je izrazila želju za ponovnim susretom.

Olena Mrak

У Істрі засновано перше Українське культурно-просвітнє товариство "Калина" - Умаг

На Установчих зборах нового товариства виступили члени УКПТ "Дніпро" - Рієка

Своє вміння плідно працювати та гідно відпочивати показали українці, що зібралися в неділю, 5 травня 2013 року в затишному та мальовничому місті Умаг за адресою: вулиця Трговачка, 6. Причина для зустрічі була дуже приємною: Українська громада Республіки Хорватія поповнилася новим членом - УКПТ "Калина" - Умаг. Слід зазначити, що це перше Українське культурно-просвітнє товариство в Істрі.

Установчі збори нового товариства відкрив та провів Представник української національної меншини міста Загреба Віктор Филіма, а

обрана Президія у складі: Наталя Періч, Ольга Камінська та Віктор Филіма сприяла плідній роботі зборів.

Завдяки організаційним здібностям Віктора Филіми та злагодженій роботі всіх присутніх, збори пройшли в конструктивному руслі, всі питання порядку денного щодо заснування нового товариства були розглянуті оперативним, а рішення прийняті одногласно.

Обраний голова УКПТ "Калина" - Умаг Наталя Періч подякувала присутнім за допомогу у створенні товариства та висловила впевненість

щодо його подальшого розвитку. Також Наталя висловила думку, що дуже символічним для товариства є те, що день його заснування співпав із днем найбільшого християнського свята Великоднем.

Дуже приємно відзначити, що на цій важливій для українців події був присутній і мер міста Умаг Білі Бассанесе (Vili Bassanese) із представниками своєї команди, який привітав українців із створенням нового товариства та зауважив, що Умаг є багатонаціональним містом, де завжди поважають рідну культуру і з великою шанованістю ставляться до культури інших національностей.

Голова УКПТ "Дніпро" - Рієка, народна артистка України і примадонна рієчкої Опери Ольга Камінська привітала присутніх з цією значною подією, висловила своє задоволення щодо підтримки керівництвом міста Умаг різноманітних культурних заходів та виразила надію, що відтепер вікенди української культури в цьому місті будуть проводитись частіше.

Гість із Загреба пані Маруся Юриста висловила свої вітання новоствореному товариству та подарувала портрет Т. Г. Шевченка.

Після закінчення зборів усі присутні були запрошені на святковий концерт, який спеціально до цієї події підготували члени УКПТ "Дніпро" - Рієка. Особливу подяку заслуговує Віктор Камінський, який попіклувався про технічне забезпечення концерту та підготував озвучення для виступів артистів.

Розпочав концерт своїм музичним номером Валентин Сяярєнко (соло на трубі) і натхненно виконав "Мелодію" Мирослава Скорика.

Продовжив виступ молодий, але дуже обдарований учасник концерту Романо Мартінчич, він прочитав вірш В. Сосюри "Любіть Україну". Любов Юдченко-Кошмерла у супроводі Дражена Кошмерла на баяні широко та зворушливо виконала дві українські пісні: пісню Наталки з опери М. Лисенко "Наталка Полтавка" та пісню "Скажи мені правду" П.Майбороди. Потішили глядачів дві наступні українські пісні у виконанні Народної артистки України і примадонни річкової Опери Ольги Камінської: пісня

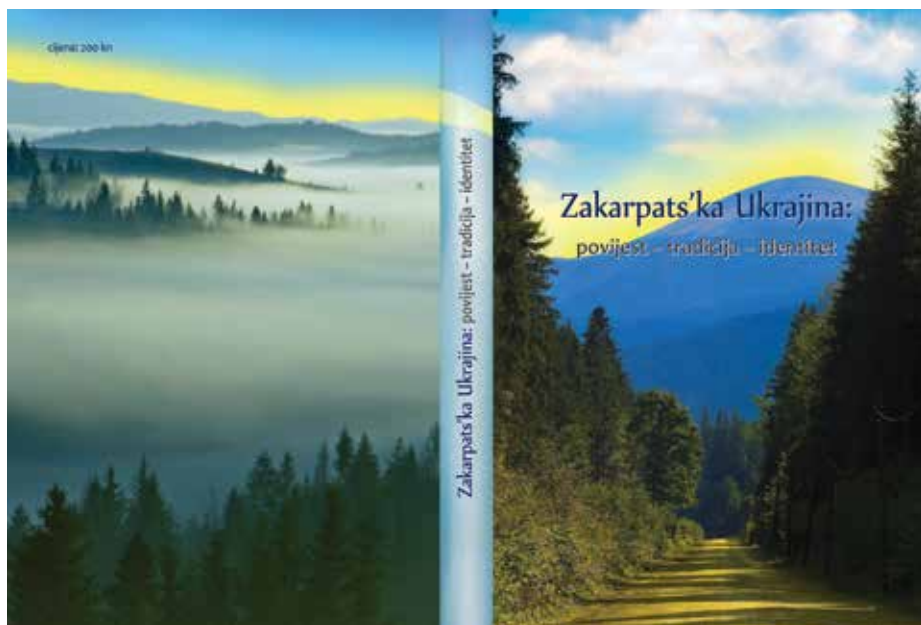
"Якби я вміла вишивати" на слова В. Рєви та музику Н. Андрієвської та пісня Елізи з мюзиклу "Моя чарівна леді". У повній мірі насолодитися майстерністю виконання та красою свого голосу Ольга дала змогу глядачам своїм співом без музичного супроводу української народної пісні "Летіла зозуля". Наприкінці концерту Василь Єнько і Сергій Росул, створивши дует двох валторн, виконали запальне попурі на тему найвідоміших українських народних пісень.

Веселі та ліричні українські

мелодії, що лунали з літнього майданчика, на якому проходив концерт, привабили й багато місцевих глядачів, які, незважаючи на дощ та відсутність вільних місць, насолоджувалися професійними виступами українських митців. По закінченні концерту глядачі нагородили виступаючих гучними аплодисментами та виразили бажання зустрітися знову, адже красива та мелодійна українська музика знайшла свою дорогу до їхніх сердець.

Оксана Шіміч

U Zagrebu predstavljena knjiga Zakarpats'ka Ukrajina: povijest – tradicija – identitet. Zbornik radova

U četvrtak, 13. lipnja 2013. godine, u Konferencijskoj dvorani Knjižnice Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, predstavljena je knjiga Zakarpats'ka Ukrajina: povijest – tradicija – identitet. Zbornik je to radova prevedenih s ukrajinskoga na Katedri za ukrajinski jezik i književnost Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, a priredio ga je izv. prof. dr. Jevgenij Paščenko, predstojnik navedene Katedre. Knjiga je nastala na temelju diplomskih radova studenata ukrajinistike, u kategoriji – prevođenje znanstvenoga teksta.

Zakarpats'ka Ukrajina jubilarno je – deseto po redu izdanje iz nakladničkoga niza Ucrainiana croatica, koju je 2008. godine pokrenula Udruga hrvatskih ukrajinista. Knjiga je izašla u nakladi Hrvatsko-ukrajinskoga društva i Udruge hrvatskih ukrajinista iz Zagreba, uz potporu zastupnika u Hrvatskome saboru g. Veljka Kajtazija.

Recenzenti knjige su: akademik Stepan Pavljuk, ukrajinski etnolog i povjesničar;

prof. dr. sc. Ivo Banac, povjesničar, putopisac, publicist i političar, Zagreb i dr. sc. Siniša Kuko, sociolog, povjesničar i ukrajinist, iz Splita.

Knjiga je posvećena mr. sc. Teodoru Frickom, doajenu ukrajinskih asocijacija, koji ima velike zasluge u promicanju uzajamnih hrvatsko-ukrajinskih odnosa i prijateljskih veza.

U predstavljanju Zbornika sudjelovali su: prof. dr. Ivo Banac i prof. dr. Jevgenij Paščenko, koji je i vodio cijeli program. O knjizi je trebao govoriti i dr. sc. Siniša Kuko, koji iz opravdanih razloga nije mogao biti prisutan, pa je njegovo prigodno saopćenje pročitao prof. Paščenko.

Prof. Paščenko je nadahnuto govorio o tome kako je nastala ova znanstvena kolektivna monografija, koji su njeni ciljevi, teme i poruke.

Zbornik donosi izvorne radove 16 eminentnih znanstvenika iz Ukrajine i drugih zemalja, s područja povijesti, etnologije, filologije, lingvistike, jeziko-

slovlja, politologije i publicistike. Zastupljena su poznata imena poput akademika D. Nalyvajka, M. Tyvoda, V. Nimčuka, akademika M. Pančuka, O. Myšanyča, O. Rumjanceva i drugih.

Cilj je bio da se multidisciplinarnim pristupom rasvijetli bogata prošlost i sadašnjost ove nadasve zanimljive ukrajinske regije – Zakarpattja, s posebnom tradicijom i kulturom, koja je pored ostalih imala utjecaje i veze i s hrvatskim prostorom. Predočena su gledišta na naziv Rus', Rusyn, Kyjiv's'ka Rus' te na tradicijsku kulturu, povijesne, dijalektalne, političke, migracijske i druge osobitosti kraja.

Ovaj iznimno važan projekt realiziran je na temelju ugovora o suradnji Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu sa znanstvenim institucijama – partnerima u Ukrajini: stručnjacima Nacionalnoga sveučilišta u Užhorodu, kao središta ukrajinskoga Zakarpattja, te Instituta za etnologiju Nacionalne akademije znanosti Ukrajine u Ljvivu.

Kako je već navedeno, znanstvene radove preveli su sada već diplomirani ukrajinisti Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, a to su: Ana Dugandžić, Mateja Hrgovan, Slađana Jukić, Marina Jurić, Marina Malacko, Vera Perišić, Siniša Radan, Kristina Sučić, Nika Šimičić, Mirna Vidić i Aleksandar Zrnić.

Prof. Paščenko je u svome izlaganju posebno istaknuo njihovu zaslugu, te je na kraju prisutnima srdačno čestitao i osobno uručio Zbornik.

Prigodnim riječima publici se obratio i g. Teodor Fricki, kojemu je u susret 80. obljetnici života posvećena ova monografija.

U publici su pored mnogih uglednih gostiju bili prisutni i predstavnici Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske, iz Zagreba, Lipovljana i Slavonskoga Broda.

Jesenska Miškin

Покладання вінків у Батіні загиблим воїнам III Українського фронту

Дев'ятого травня 2013 року з нагоди 68-ої річниці Перемоги в битвах під час Другої світової війни представники Української громади Республіки Хорватія спільно з колективом

дипломатичної місії на чолі з Петром Бобиром – аташе з питань оборони в Посольстві України РХ взяли участь в урочистій церемонії вшанування пам'яті та покладання вінків до найбільшого в Хорватії

місця захорони загиблих воїнів III Українського фронту, де створений меморіальний комплекс під назвою "Батінська битва".

У церемонії покладання вінків взяли участь керівники Осієчко-баранської області, представники Збройних сил РХ, дипломати українського та інших посольств в Республіці Хорватія, члени Союзу ветеранів-антифашистів Хорватії, представники національних меншин Хорватського Сабору (Парламенту). Вінки поклали й делегати від імені Президента та Влади Республіки Хорватія.

На урочистій церемонії була присутня делегація від Української громади Республіки Хорватія, яка вшанувала пам'ять загиблих воїнів і поклала жовто-блакитний вінок до пам'ятника. У складі делегації були Представник української національної меншини Вуковарсько-сріємської області проф. Наташа Вовк, член Ради з питань національних меншин РХ Марія Семенюк-Сімеунович, голова Українського культурно-просвітнього товариства ім. Івана Франка з Вуковара Василь Ворас та інші представники Української громади РХ.

Тетяна Рамач

Вшанування пам'яті загиблих воїнів III Українського фронту в Ілоку

Представники Української громади Республіки Хорватія спільно з Послом України в Республіці Хорватія Олександром Левченком 14 травня 2013 року вшанували пам'ять воїнів III Українського фронту, які загинули під час війни проти фашизму в 1944

році в хорватському містечку Ілок Вуковарсько-сріємської області.

У традиційній щорічній церемонії, яка здійснюється в період відзначення річниці Перемоги у Другій світовій війні 1941-1945 років взяли участь заступники голови обласної ради

Вуковарсько-сріємської області Желько Цірба і Джордже Чурчіч, делегація з м. Ілока на чолі з мером Мирославом Янічем, представники української та інших національних меншин.

У складі делегації Української громади Республіки Хорватія були Представник української національної меншини Вуковарсько-сріємської області Наташа Вовк, член Ради з питань національних меншин РХ Марія Семенюк-Сімеунович, заступник голови УКПТ ім. Івана Франка з Вуковара Тетяна Рамач та член товариства Петро Ступяк.

Урочисті церемонії привернули увагу хорватської громадськості та державних і місцевих засобів масової інформації.

Тетяна Рамач

Plemenite poruke iz Jasenovca

U Jasenovcu je 12. svibnja 2013. godine održana svečana komemoracija u povodu 68. obljetnice proboja zatočenika iz koncentracijskog logora Jasenovac.

Komemorativnu svečanost kod spomenika "Cvijet" otvorila je, te održala govor predsjednica Savjeta Spomen-područja Jasenovac Katica Sedmak. Plemenite poruke nazočnima uputili su: predstavnik stradalnika židovskog naroda g. Boris Braun, predstavnik stradalnika srpskog naroda g. Ilija Ivanović i predstavnik stradalnika romskog naroda g. Stevo Đurđević.

Obratili su se i ministar u Vladi Republike Hrvatske i izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske Zorana Milanovića g. Mirando Mersić, predsjednik Hrvatskog sabora g. Josip Leko i predsjednik Republike Hrvatske g. Ivo Josipović.

Predsjednik Ivo Josipović je naglasio: "Bez obzira na različitosti, jedno je isto za većinu nas koji danas ovdje stojimo i za one zbog čije žrtve ovdje stojimo: svi smo bili i jesmo samo obični ljudi, željni prije svega mira, sigurnosti i blagostanja. Sjećanje i pamćenje su neodvojivi dio naših individualnih, ali i kolektivnih identiteta. Dugujemo ih svakoj pojedinačnoj osobi koja je stradala na ovom i ovakvim mjestima, dugujemo ih članovima njihovih obitelji, dugujemo ih narodima iz kojih su

● Vijenac od Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske

potekli, dugujemo ih našem narodu, dugujemo ih svijetu i vjeri u smisao ljudskog opstanka, dugujemo ih svima koji su umrli za slobodu i pravdu!"

Predsjednik Hrvatskog sabora Josip Leko rekao je: "Žrtve jasenovačkog logora kao i ostalih koncentracijskih kampova nacističkih režima za vrijeme Drugog svjetskog rata na tlu Europe obavezuju sve europske naraštaje na poštovanje demokratskih načela kao jamstva života u miru i slobodi. U današnjem hrvatskom društvu i u izvorišnim osnovama Ustava današnje Hrvatske istaknute su upravo vrijednosti antifašizma i visoki doprinos hrvatskog naroda borbi protiv fašizma u Drugom svjetskom ratu. Briga za te vrijednosti i briga za antifašističke temelje ne prestaje u demokraciji – dapače ona je sve značajnija. Hrvatska će uskoro ući u Europsku uniju koja počiva na vrijednostima slobode, demokracije, suradnje i ravnopravnosti među narodima, na antifašističkim idealima potaknutima upravo strahotama Drugog svjetskog rata. Stoga je današnja komemoracija žrtvama Spomen područja Jasenovac posebna i drugačija od svih prethodnih. Hrvatska se nalazi na razdjelnici – svakako važnoj i povijesnoj. Na zajedničkoj odgovornosti za mir i za razvoj Europe. Hrvatska uživa i razvija europske vrijednosti. To nas svakako ispunjava ponosom i radošću te nas potiče da ne posustanemo, da nastavimo stazama očuvanja dostignutih demokratskih sloboda i vrijednosti. To je obveza današnje i budućih generacija

hrvatskih građana i hrvatskog naroda. Ali koliko god se veselili ostvarenom naporu i uspjesima, nikada ne smijemo zaboraviti trnovit put koji smo prošli da bismo izgradili društvo visokih demokratskih standarda. Društvo europskih demokratskih vrijednosti".

Predsjednik Republike dr. Ivo Josipović uručio je sudionicima proboja odlikovanje Reda Stjepana Radića, a Javnoj ustanovi Spomen-područje Jasenovac Povelju Republike Hrvatske.

Nakon mnogobrojnih govora s plemenitim porukama, zbor "Lira" izveo je kompoziciju "Va, pensiero" iz opere "Nabucco" Giuseppea Verdija.

Molitve za žrtve koncentracijskog logora uputili su predstavnici različitih vjerskih zajednica u Republici Hrvatskoj. Zatim je zbor "Lira" izveo kompoziciju "Ecce Quomodo" Jacobusa Gallusa, a nakon toga je uslijedilo polaganje vijenaca kod spomenika "Cvijet".

U ceremoniji polaganja vijenaca, zajedno s predstavnicima različitih nacionalnih manjina Republike Hrvatske, sudjelovala je i delegacija Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske predvođena predsjednikom g. Nikolom Zastrižnim.

Dužnost i zadaća ove komemorativne svečanosti bila je podsjetiti nas da sačuvamo sjećanje na neudžne žrtve zločina kako se slične strahote nikada više i nigdje ne bi ponovile.

Oksana Martinjuk

● U svečanoj komemoraciji sudjelovala je delegacija Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske

Godišnja izvještajno-izborna skupština Kulturno-prosvjetnog društva Ukrajinaca "Karpati" – Lipovljani

• Ivan Semenjuk, predsjednik KPDU "Karpati" - Lipovljani

U Lipovljanima je 6. travnja 2013. godine održana redovita Godišnja izvještajno-izborna skupština Kulturno-prosvjetnog društva Ukrajinaca "Karpati" – Lipovljani.

Na početku Skupštine članovi pjevačke skupine KPDU "Karpati" otpjevali su državnu himnu Republike Hrvatske i državnu himnu Ukrajine te splet ukrajinskih pjesama.

Skupštinu je otvorila i prisutne pozdravila predsjednica udruge gđa Ivanka Slota. Predsjednica je posebno pozdravila načelnika Općine Lipovljani g. Marija Ribara, predsjednicu Općinskog vijeća gđu Anku Doležal, potpredsjednike Ukrajinske zajednice RH g. Ostapa Filimu i g. Emila Ovađa, predsjednicu SRiU

gđu Dubravku Rašljanin, počasnog predsjednika Saveza Rusina i Ukrajinaca g. Teodora Frickog, ravnateljicu OŠ Josipa Kozarca Lipovljani gđu Mirjanu Faltis, gošću iz Lipika gđu Irynu Matijević, predsjednika UKPD "Kobzar" – Zagreb g. Slavka Burdu i Predstavnik ukrajinske nacionalne manjine Grada Zagreba g. Viktora Filimu. Zatim je gđa I. Slota pozdravila predsjednike lipovljanskih kulturno-umjetničkih društava gđu Maricu Tisaj, gđu Nevenku Zorić, g. Josipa Krajčija i g. Mirka Knjižeka, predsjednika Udruge umirovljenika općine Lipovljani g. Miroslava Horvata, člana Savjeta za nacionalne manjine vlade RH g. Zvonka Kostelnika, predsjednicu Ogranka Matice hrvatske Lipovljani gđu Melitu Lenička, predstavnik Ogranka Matice hrvatske Novska g. Miroslava Lovčanina, predstavnike prijateljskih kulturno-umjetničkih društava iz Hrvatske Kostajnice i Obreške, predstavnike talijanske nacionalne manjine iz Kutine, predstavnika Radio Moslavine iz Kutine g. Ivana Gračakovića i druge uvažene goste.

Rad Skupštine je nastavljen podnošenjem izvješća o radu za 2012. godinu, financijskog izvješća te izvješća Nadzornog odbora. Uslijedilo je razrješenje dosadašnjeg Predsjedništva i Nadzornog odbora te predstavljanje novih članova upravnih tijela udruge. Za predsjednika je izabran g. Ivan Se-

menjuk, za potpredsjednika g. Mirko Fedak, za tajnicu – gđa Ankica Mrkša. Novi članovi Predsjedništva su Štefica Semenjuk, Ankica Holovčuk, Marijan Holovčuk, Štefica Hoško, Ivanka Slota, Ivana Duić, Ivan Luluš i Zlatko Knjižek. U Nadzorni odbor izabrani su Ivan Ardan za predsjednika te članovi Željko Fricki i Ivan Miško.

U nastavku je gđa Ivanka Slota predstavila prijedlog plana rada kao i financijski plan za 2013. godinu koji je prethodno usuglašen. Nakon diskusije i nadopuna, isti je usvojen.

Uslijedile su pozdravne riječi gostiju čija su izlaganja bila veoma pohvalna na dosadašnji rad našeg Društva, sa željom da se kvaliteta rada i dalje nastavi. Pozdravne riječi su uputili: Teodor Fricki, Josip Brkanić, Miroslav Horvat, Ivan Gračaković, Mirjana Faltis, Melita Lenička, Marinka Vaselek, Nevenka Zorić, Miroslav Knjižek, Anka Doležal, Marica Tisaj, Josip Krajči te Mario Ribar.

Povodom 20-godišnjice rada KPDU "Karpati" – Lipovljani uručene su zahvalnice institucijama i zaslužnim pojedincima koji su svojim dosadašnjim radom doprinijeli kvaliteti uspjeha ovog Društva.

Zatim je riječ dobio novoimenovani predsjednik koji se zahvalio u svoje ime i svih imenovanih članova Predsjedništva i Nadzornog odbora na ukazanom povjerenju, te zahvalio prethodnicima na kvalitetno odrađenom poslu. Predsjednik je naglasio nekoliko smjernica koje su bitne i kojih će se novi članovi Predsjedništva pridržavati u daljnjem radu kako kvaliteta u održavanju kulture i običaja Ukrajinaca u ovoj sredini ne bi gubila na dosadašnjoj vrijednosti.

Druženje je nastavljeno uz serviranu večeru i glazbu "Prijatelja tambura" iz Lipovljana.

Ivan Semenjuk

• Zbor KPDU "Karpati" - Lipovljani

"Nek' svud ljubav sja" – Dan škole "Antun Matija Reljković" Bebrina

Pjesmu o prvoj ljubavi na ukrajinskom jeziku otpjevali su učenici koji pohađaju nastavu njegovanja ukrajinskog jezika u školi

U Osnovnoj školi "Antun Matija Reljković" u Bebrini, 3. svibnja 2013. g. svečano je obilježen Dan škole. Tema ovogodišnjeg dječjeg koncerta bila je "Ljubav".

Nakon himne i pozdravnih riječi voditelja, prisutnima se obratila ravnateljica škole gđa Marija Rosandić koja je, nakon svog govora, na pozornicu velikog školskog predvorja pozvala župana Brodsko-posavske županije g. Danijela Marušića. Gospodin Danijel Marušić uputio je lijepe riječi svim učenicima, učiteljima i djelatnicima

škole. Svečani program otvorio je školski dječji zbor prekrasnom pjesmom "Nek' svud ljubav sja". Iznenadili su publiku učenici petih razreda koji su izgovorili riječi *ljubav* i *volim te* na različitim svjetskim jezicima, među njima i na ukrajinskom. Svaki dječji nastup – recitacije, pjesme, ples, bio je vrlo dobro osmišljen i nosio je plemenite poruke *ljubavi* prema cijelome svijetu.

Oduševili su publiku i učenici koji njeguju ukrajinski jezik i kulturu na nastavi materinskog jezika po mod-

elu C. Oni su otpjevali na ukrajinskom jeziku pjesmu o prvoj ljubavi "A rose padaju na travu", dok su Andrej Has i Anamarija Has kroz ples prikazali prve dječje osjećaje ljubavi. Oduševljena publika nagradila je djecu velikim pljeskom.

Školski program za Dan škole bio je iznimno zanimljiv i ostat će u sjećanju školaraca, pogotovo prvašića i osmaša. Program je završio pjesmom "Ja u ljubav vjerujem" u izvedbi školskog zbora.

Oksana Martinjuk

Održana 53. sjednica Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske

Uzgradi Vlade Republike Hrvatske 13. lipnja 2013. godine održana je 53. sjednica Savjeta za nacionalne manjine RH.

Aktivna tema o kojoj se raspravljalo je raspored sredstava romskoj nacionalnoj manjini u svezi stvaranja pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije. Na pristigle brojne zamolbe za adaptaciju davno započetih projekata izgradnje romskih domova te poboljšanje uvjeta življenja u romskim naseljima pokraj Torjanaca u Općini Petlovac, Donje i Gornje Vratno u Općini Petrijanec, zatim u Grubišnom Polju, Đurđevcu, Kutini i Dardi, Savjet je donio rješenje da se sukladno akcijskom planu za Rome pomogne u ukupnom iznosu od 550.000,00 kuna. Ujedno je odobreno pokroviteljstvo manifestacije nacionalnih manjina u Lipovljanima "Lipovljanski susreti 2013."

Aktivni dijalog na sjednici vodio se oko sudjelovanja nekih udruga naciona-

lnih manjina na nedavnim lokalnim izborima, što Savjet smatra nezakonitim, budući da se dotične udruge sukladno statutu ne bave političkim aktivnostima a osim toga Zakon o lokalnim izborima jasno ukazuje na to da kandidate za izbore imaju pravo predlagati političke stranke i birači (ne udruge) te je navedeno, ukoliko se u polugodišnjim izvješćima utvrdi da se novac dodijeljen iz Državnog proračuna koristio nenamjenski u svrhu političke promocije, tim udrugama bit će uskraćeno daljnje financiranje odobrenih programa.

Oštro su kritizirani članci sa govorom mržnje i diskriminacije koji su prisutni u brojnim časopisima te je dogovoreno da ubuduće Stručna služba Savjeta na čelu sa predsjednikom g. Tolnauerom reagira na takav tisak bez potrebe prethodnog sazivanja sjednica.

U nastavku sjednice je iznesena informacija kako će se Kriteriji za utvrđivanje financijske potpore udrugama korigirati

u skladu s promjenama koje će se dogoditi od 1. srpnja ulaskom u sastav EU. To se prvenstveno odnosi na zapošljavanje djelatnika u udrugama i isplata plaća u okviru programa, ponajprije izdavaštva i informiranja. Isto tako, kako bi se provele uštede u programima informiranja, a istovremeno izbjegli brojni tekstovi u kojima se konstantno vrijeđaju dužnosnici, određeni pojedinci ili skupine, ili previše afirmiraju "podobni" unutar iste nacionalne manjine, razgovaralo se o mogućnostima ujedinjavanja uredništva takvih tiskovina. Sjednica je završena apelom na implementaciju više informacija o radu Savjeta za nacionalne manjine RH kao krovnog tijela nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj u tiskovine koje Savjet sufinancira ili u cijelosti financira.

Marija Semenjuk Simeunović,
članica Savjeta za nacionalne manjine
Republike Hrvatske

Godišnja Izvještajna skupština Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Dnjipro" – Rijeka

Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo "Dnjipro" – Rijeka održalo je svoju redovitu Izvještajnu skupštinu 28. travnja 2013. godine u prostorijama Društva za ples "Rotondo" u Rijeci.

Predsjednica udruge gđa Oljha Kaminska otvorila je Skupštinu i pozdravila prisutne, a zamjenik predsjednika Ukrajinske zajednice RH g. Ostap Filima poželio je svima uspješan rad. Oljha Kaminska predložila je Radno predsjedništvo u sastavu: Oljha Kaminska, Vasyly Jenko i Serhij Rosul, za zapisničara Oksanu Šimić, ovjerevitelje zapisnika Viktora Kaminskog i Vasylya Jenka. Svi članovi Radnog predsjedništva, zapisničarka i ovjerevitelji zapisnika su jednoglasno potvrđeni. Radno predsjedništvo je predložilo Dnevni red Skupštine koji je isto tako jednoglasno usvojen.

Predsjednica Oljha Kaminska podnijela je iscrpno izvješće o radu udruge za 2012. godinu. Iz izvješća o radu koje je jednoglasno usvojeno može se zaključiti kako je, unatoč skromnim financijskim sredstvima, udruga imala jako bogatu i sadržajnu godinu s posebnim naglaskom na svečani koncert "Riječi ljubavi" u riječkoj Filodramatici i nastup orkestra "Oberih" povodom Dana nezavisnosti Ukrajine u Zagrebu te brojne nastupe UKPD "Dnjipro" – Rijeka diljem Hrvatske i u Ukrajini.

Potpredsjednik UKPD "Dnjipro" – Rijeka g. Vasyly Jenko podnio je financijsko izvješće za 2012. godinu. U izvješću je naglašeno kako je udruga u 2012. godini ostvarila financijsku potporu Savjeta za nacionalne manjine RH te kako su rad udruge i realizacija brojnih programa ostvareni u suradnji i uz materijalnu podršku Ukrajinske zajednice

Grada Zagreba i Predstavnik ukrajinske nacionalne manjine Grada Zagreba. Financijsko izvješće i izvješće Nadzornog odbora za 2012. godinu koje je podnio predsjednik Nadzornog odbora g. Viktor Kaminskyj jednoglasno su usvojeni.

Nakon podnesenih i usvojenih izvješća za 2012. godinu gđa Oljha Kaminska je naglasila kako se udruga tijekom 2012. godine u svim segmentima rada i djelatnosti konstantno razvija i popunjava novim članovima, posebno značajnim brojem mladih. Tako je na Skupštini za novu tajnicu UKPD "Dnjipro" – Rijeka izabrana mlada inženjerka gđa Oksana Šimić.

Predsjednica UKPD "Dnjipro" – Rijeka predložila je sadržajan i bogat program rada Društva za naredno razdoblje.

Na Skupštini je Predstavnik ukrajinske nacionalne manjine Grada Zagreba, Viktor Filima, čestitao predsjednici gđi Oljhi Kaminskoj, članovima Predsjedništva, simpatizerima udruge te svim članovima koji su unatoč minimalnim financijskim sredstvima ostvarili impresivne rezultate u 2012. godini, pohvalio razvoj i konstantnu organizacijsku i programsku nadgradnju udruge te poželio puno uspjeha u radu i ostvarivanju ciljeva na očuvanju ukrajinske kulture u Rijeci, Primorsko-goranskoj županiji i Hrvatskoj.

Nakon Izvještajne skupštine članovi Društva i gosti su u ugodnom ambijentu i uz dobru atmosferu nastavili druženje.

Viktor Filima

Pogrješno o Kazymyru Malevyču?

Gilles Néret: Maljevič 1878. - 1935. i suprematizam, "Taschen", Köln-London-Madrid-Tokyo (bez godine izdanja.) U RH izdao Europapress Holding d.o.o., u prijevodu Helene Sinković, Zagreb, bez navođenja godine izdanja. Distribuirao "Jutarnji list" na svim kioscima u zemlji.

U seriji monografija koje su se prodavale u kioscima širom zemlje, zagrebačka izdavačka kuća "Europapress Holding d.o.o.", objavila je prošle godine monografiju "Maljevič", francuskog autora Gillesa Néreta. Pozdravili bismo ovo izdanje, kada se ne bi radilo o manipulaciji sa slikarevom etničkom i kulturnom pripadnošću, čime se, vjerojatno nenamjerno, vrijeđa ukrajinski narod. Za takvo ponašanje u Hrvatskoj ne postoji niti jedan razlog. Tim više, što je u Zagrebu organizirana 1990./91. velika izložba "Ukrajinska avangarda" kojom se prilikom svaki pismen čovjek mogao uvjeriti u to da Malevyč pripada onamo. Uz to, napisao sam esej "Čiji su Kazimir Malevič i David Burljuk?" gdje sam iznio osnovne obavijesti o Malevyču.

Malevyč je Ukrajinac s poljskim korijenima. Odgojen je na ukrajinskoj nacionalnoj kulturi, na ukrajinskom narodnom slikarstvu i ikonopisu. Ukrajinsko narodno slikarstvo i ikonopis nisu ruska kultura i umjetnost. Rusi imaju svoje narodno slikarstvo i ikonopis. Rusi i Ukrajinci su dva različita slavenska naroda. Njihovi su jezici različiti, kao što im je različit i etnički identifikacijski kod. Povijest Rusa i Ukrajinaca je isprepletena, ali nije istovjetna. Ukrajina je kolijevka slavenske uljudbe, pismenosti i istočnog kršćanstva, odnosno kršćanstva bizantskog obreda. Njezinu se kulturnu baštinu smije svrstavati u rusku, ne samo zbog pristojnosti, već zbog istine, jer je ruska proizišla iz kulturnog miljea srednjovjekovne ukrajinske države koja se zvala Kyjivska Rusj, koju su u Bizantu nazivali grčkim jezikom Kijevska Rosija. Sada su to dvije nezavisne zemlje s kojima Republika Hrvatska ima diplomatske odnose na najvišoj razini. Nakon što su Mongoli razorili Kyjivsku Rusj, postepeno se unutar njihove imperije rađala nova slavenska država pod nazivima Moskovska kneževina i Velika moskovska kneževina ili Moskovija. Stanovnici Moskovije nazivali su se Moskoviti. Čitajmo izvješća Jurja Križanića. Nakon Ivana Groznog, a poglavito Petra Velikog, Moskovija mijenja ime u Rusija, odnosno Carska Rusija, prisvajajući uz to i izvorni ukrajinski etnonim. Zbog toga do danas ruski se etnonim ne piše imenicom, već pridjevom: rusij.

Kyjivska Rusj nije se uspjela više nikada obnoviti. Unutar njezinih granica uspjela se razviti Moskovska kneževina – Moskovija i postati imperijalnom silom koja će zavladata velikim dijelovima nekadašnje Kyjivske Rusji, namećući se kao "legitimni" nasljednik njezinog cijelog teritorija i gospodar etnogeneze domicilnog naroda koji je nekada tu državu stvorio. Moskovski su carevi i cijela rusijska elita

nasilno oduzimali Ukrajincima pravo na vlastitu povijest, pa čak i pravo da se smatraju narodom. Nasilno su ih proglašavali *Malorusima*, što znači perifernim dijelovima "velikog ruskog naroda", a njihov jezik *maloruskim*, odnosno jednim od dijalekata "velikog ruskog jezika". Zapadno od rijeke Dnipro, nakon istjerivanja Mongola, to su činili Poljaci, koji su okupirali zapadnu Ukrajinu i domicilnom pučanstvu nametali svoju vjeru, običaje i način života. Dakle, Ukrajince je zadesila dvostruka asimilacija, s jedne strane rusifikacija od strane Moskovita, a s druge polonizacija od strane države Res Pospolita.

Ruska politička elita je tijekom Moskovijske vladavine na istočnim dijelovima Ukrajine provodila vrlo opasnu asimilaciju: apsorbirala je ukrajinske intelektualce, kulturne poslenike, slikare, pisce, skladatelje, znanstvenike, sportaše (kao i one iz ostalih pokorenih zemalja). Činila je to *milom*, omogućavajući im napredovanje i socijalnu promociju u "svjetskoj metropoli Moskvi", a nikako u "provincijskoj metropoli Kyjivu". Činila je to i silom, tako što je nepokorne kažnjavala zbog "ukrajinskog nacionalizma" i za kaznu ih prisiljavala na boravak u Moskvi, bez prava na posjet Kyjivu, ili bilo kojem mjestu u rodnoj Ukrajini. U Zagrebu je prikazana serija filmova velikog ukrajinskog redatelja Dovženka, koji je doživio takvu sudbinu. O tome mi je detaljno pričao njegov učenik, a moj neprežaljeni prijatelj, pokojni veliki ukrajinski pjesnik, glumac i filmski redatelj, Mykola Vinhranovskij, ali i kolega Pavlo Movčan, istaknuti suvremeni ukrajinski pjesnik, političar, parlamentarni zastupnik, itd., koji je živ, stanuje u Kyjivu i može ga se o tome pitati.

Kazymyr Malevyč je dio svoga života proveo u Rusiji. Bila su revolucionarna vremena. Obecavao se novi raj na zemlji. Sloboda za umjetnike. Dakako, ondje je slikao, pisao, izlagao, ali se nikada nije odrekao ukrajinskog naroda i svoga kulturnog izvora. NIKADA se nije predstavljao kao Rus! O tome je osobno svjedočio i svako drugačije pisanje nasilje je nad povijesnom istinom.

Gilles Néret u monografiji: *Maljevič 1878. - 1935.* ne poštuje navedene povijesne činjenice. Po njemu Malevyč je tobože "dekonstruirao" umjetničko djelo "tako što je stvorio svoju ikonu – *Crni kvadrat na bijeloj podlozi*". Zatim nastavlja: "Svako je od njih mogao reći isto ono što je na svoj način rekao Picasso: 'Umjetnošću izražavamo ono što priroda nije'. U odnosu na svoj crni kvadrat, Maljevič je to izrekao na ruski način: 'Drugovi, ustanite, oslobodite se tiranije predmeta.'"

Poštujući pisca monografije, ipak treba

kazati sljedeće:

-Malevyč ništa nije "dekonstruirao". Navedeni "Crni kvadrat na bijelom polju" je izdvojeni dio ikone i kao takav nije nikakva dekonstrukcija, već simbol. Sam Malevyč je napisao kako je njegov kvadrat "potpuno gola ikona bez okvira (poput moje torbe), ikona moga vremena" (str. 49.).

Malevyču se kao njegove (s navodnicima!!!) stavljaju u usta riječi koje je napisao autor teksta Gilles Néret, i to, ništa manje, nego kao da ih je veliki slikar rekao: a) "na ruski način", i b) na boljševički način s "Drugovi...". Ni jedno ni drugo nije točno. Zašto bi navedena fraza bila kazana "na ruski način", a ne recimo, na francuski način? Malevyč nije bio boljševik, već kršćanin. To što je povjerovao boljševičkim demagogima, i zbog čega, što je povjerovao da će boljševici omogućiti slobodu umjetničkog stvaranja i djelovanja, druga je priča. Tu je zabludu platio teškim osobnim stradanjem. Uostalom, ovu povijesnu činjenicu autor monografije priznaje u odlomku, u kojem ispravno zaključuje:

- "Ne poznajemo li Maljevičevu mističnu stranu, nećemo ga moći razumjeti. Taj mu duboki misticizam staljinizam nije oprostio."

- "Bog je apstraktan jer ga ne vidimo. Maljevič se nije namjeravao natjecati s Bogom. Jedino što želi je 'prikazati svijet bez predmeta.'"

Nakon ovako jasnih stavova, naš Néret ide, kako bi ga se dobro razumljelo, u ateističko mudrovanje:

- "Križ je apstraktan znak. Prije no što je postao Kristovim simbolom, prema mišljenju Adolfa Loosa, autora spornog teksta 'Ornamenti i zločin' s početka 20. stoljeća, bio je erotični simbol iz vremena spiljskog čovjeka. Djelo *homo eroticusa*, prije no što je postao homo sapiens. Prvi ornament koji se pojavio, naime križ, izvorno ima erotsko značenje – prva erotska umjetnička gesta. Vodoravna crta, to je bila žena koja leži; okomita crta muškarac koji u nju prodire."

Nakon ovakvog netočnog, pa i blasfemičnog tumačenja križa, sasvim nam je razumljiva tvrdnja Anne Leporskaje, koju tvrdnju naš autor citira. Naime ta dama tvrdi "da Maljevič, dok je stvarao crni kvadrat, nije bio svjestan 'što sve u sebi sadrži crni kvadrat'". Dakle, nije bio svjestan niti značenja križa. On, uvjereni kršćanski vjernik!?

Nakon ovakvih tvrdnji, slijedi neznanje ondje gdje bi se najmanje očekivalo, na području Malevyčevog životopisa: "Neugodne strane ruske povijesti te zbrka, koju je slikar stvorio u svojem djelu i oko njega, od Kazimira Maljeviča napravili su mitsku

¹ Književna Rijeka – časopis za književnost i književne prosudbe, br. 3, god. VII., Rijeka, jesen 2002., str. 3. - 23.

Kazimir Malevič: Mistika suprematizma

figuru suvremene umjetnosti."

Nevjerojatno:

a) riječ je o vremenu kada nema više "ruske povijesti" jer je Staljin stvorio faraonski monolitan SSSR. Može se govoriti o ruskoj povijesti, ali unutar tog i takvog SSSR-a, a to je već nešto drugo.

b) Malevič nije prouzročio nikakvu "zbrku" svojim slikarskim i teoretskim radovima. Njegovo poimanje moderne avangardne umjetnosti bitno se razlikovalo od boljševičke, jer je uključivalo slobodu, dok su boljševici tražili promidžbu svoje ideologije. I tu nije bilo zbrke. Tko nije shvatio što boljševici traže išao je u Sibir, ili u Lubjanku. Krajnje jednostavno!

c) Malevič nije postao "mitska figura" zbog "zbrke" o kojoj govori autor monografije. Njegovo se ime nije smjelo spominjati sve do Gorbačovljeve "glasnosti". Néret se oslanja na Jean-Claudea Mercadéa, "francuskog prevoditelja Maljevičevih djela" za kojega kaže da je jedan od "rijetkih poznavatelja ruske avangarde", a gospodin Mercadé Maleviča uspoređuje s "ruskim 'samorodokom', zlatnim grumenom, kako se naziva neobičan čovjek, 'tvorac vlastita rođenja'". U nastavku Francuz ide još dalje, pa piše (i ostaje živ!): "Tako duboko ukorijenjen u rusku kulturu, Maljevič je bio – isto tako kao i genijalni Dostojevski – poljskog podrijetla. Njegovi su otac i majka bili Poljaci. Budući da je rođen u Kyjivu, 1878. postaje Ukrajinacem. Toj je činjenici uvijek pridavao veliku važnost..." Zatim govori kako je Malevič živio između "svijeta radnika u tvornici šećerne repe, u kojoj je radio njegov otac, i svijeta seljana s njihovim pučkim običajima i ukrajinskim krajolicima te da se u duši osjećao stanovnikom sela (ne piše čijeg, dakako ukrajinskog, a ne ruskog, op. Đ.V.). ... Seoski ga je život, naprotiv, privlačio. ... Tom seoskom svijetu Maljevič zahvaljuje svoj dodir s crtanjem i slikarstvom (slijede riječi samoga Maleviča..., op. Đ.V.). ... Valja naglasiti da je u religioznom životu i ikona

imala veliku važnost te da je pravoslavna vjera obilježila mladog Maljeviča, iako je zbog svojeg podrijetla bio katolik." Na str. 32. autor monografije piše: "U svojoj predodžbi samoga sebe Maljevič više nego ikada slijedi tradiciju šarene narodne umjetnosti iz Ukrajine, tako što geometrijske elemente svojih različitih stvaralačkih faza prekriva jarkim bojama te stvarajući efekt ljeskanje boja prizme." Na str. 42. ovu tvrdnju obogaćuje novim sadržajima: "Humor koji nesumnjivo potječe iz Ukrajine i slavenske pučke umjetnosti u Maljevičevim djelima ima posebnu ulogu!"

E, sada treba odgovoriti na pitanje: kakav je to humor koji pripada "slavenskoj pučkoj umjetnosti", a "potječe iz Ukrajine"?

Zar to nije ukrajinski pučki humor? Čemu konfrontacija: slavenstvo – Ukrajina?

Ma koliko uvaženi Mercadé bio zaslužan za afirmaciju Maleviča, ovo što je napisao čista je improvizacija. Mercadé Maleviča stavlja najprije u cjelinu ruskog naroda i njegove kulture, pri čemu ide tako daleko da ga naziva čak "ruskim 'samorodokom'", potirući time elementarno Malevičevo ljudsko pravo na vlastiti etnicitet i vlastite korijene. Dok ga Mercadé naziva "ruskim 'samorodokom'", Néret piše sljedeće rusofilsko patetično prenemaganje: "Njegova se RUŠKA DUŠA (verz. Đ.V.) ustremila na zapadnoeuropsku umjetnost..." Zatim: Maljevič je preuzeo "ulogu predvodnika cjelokupne ruske avangarde", ne shvaćajući da time vrijeđa i same Ruse, kojima nije potrebno kititi se tuđim perjem, jer su veliki narod. Tim više jer na 25. strani piše kako je "Maljevič bio isuviše svjestan AZIJATSKE KULTURE (verz. Đ.V.)". Kakva je to "azijatska kultura" koje je Malevič "bio svjestan"? Očito nešto barbarsko, neka kultura kao nekultura! U svakom slučaju, kontradikcija i šovinizam! Riječ je o francuskoj politici koja svakog čovjeka koji živi u Francuskoj drži Francuzom. Po tome su Francuzi A.G. Matoš, Tin Ujević, Virgilije Nevjestić, Leo Juneč, pa i "Pjer

Matveževik" /Predrag Matvejević!

Nakon što ga je nazvao "ruskim 'samorodokom'" uvaženi Mercadé skače sam sebi u usta, navodeći niz improvizacija:

1) Navodi da je Malevič poljskog podrijetla jer su mu otac i majka bili Poljaci, a potom da je zbog mjesta rođenja postao Ukrajinac. Sada se pitamo, da li je onaj tko je naručio ovaj tekst, uopće svjestan ovih riječi? Po Mercadéu se nacionalnost dobiva mjestom rođenja! Što bi na tu neznanstvenu tvrdnju kazali Židovi. Njih po toj teoriji uopće ne bi bilo!

2) Uvaženi Francuz preporučuje Malevičevu autobiografiju u kojoj lijepo stoji da mu roditelji jesu Poljaci, da su prihvatili pravoslavlje, ali u tolerantnom obliku tako da je dobio uvid u obje varijante kršćanstva, a on se, jezikom, kulturom i osjećajima inkorporirao u ukrajinski narod. On naglašava da se osjeća Ukrajinacem (kao i njegova sestra), te da ukrajinsko narodno slikarstvo i ikonopis smatra svojim umjetničkim korijenima. To i Mercadé priznaje. Ako je mogao citirati slikareve riječi o tome, zbog čega je izbjegao citirati njegove riječi o narodnosnoj pripadnosti? Očito da je čitao Malevičevu biografiju, a to znači da je svjesno prestupio njegovo ukrajinstvo, kako bi ga stavio u kontekst ruske avangarde, ruske povijesti i kulture, odnosno ruskog naroda. Ispada da Ukrajinci uopće nisu imali svoju vlastitu slikarsku avangardu! A što je onda s navedenom izložbom u Zagrebu, koja je potom obišla Europu? Usporedimo ovakav odnos prema Maleviču s mogućnošću da isto učinimo s afričkim senegalskim pjesnikom Léopoldom Sédarom Senghorom, odnosno da ga proglasimo Francuzom!

Prevoditeljica Néretovog teksta neprestano pogriješno piše prezime velikog umjetnika: on se preziva Malevič, odnosno u transliteraciji Malevič, a ne Maljevič. Slično čine naši novinari kada lijepi i narodski patronim bivšeg francuskog predsjednika Sarkozyja - Sarközy (pogledajte u telefonske imenike Mađarske i Budimpešte, *hat nem....!*), što se izgovara kao Šarközi (ö je dvoglas koji stoji između o i e), pišu kao Sarkozi, s naglaskom na "i".

Malevič je učinio veliki utjecaj na suvremeno hrvatsko slikarstvo. Zbog toga je dobro došlo svako djelo koje nam pomaže upoznati život i rad ovoga, možda, najvećeg avangardnog umjetnika na našoj planeti, čije je izvorište ukrajinsko, a nadahnuće kršćansko.

Što se tiče stručnog aspekta, odnosno pristupa Malevičevom slikarstvu, nemam primjedaba na monografiju Gillesa Néreta, ali uvodni dio, o kojem je bilo riječi, potpuno je neprihvatljiv. Ne samo da otkriva autorovo nepoznavanje činjenica, već upućuje na njegovu naglašenu proruskost, a na štetu Ukrajinaca. Za nas u Hrvatskoj to nije prihvatljivo.

Đuro Vidmarović, hrvatski književnik

i veleposlanik Republike Hrvatske u Ukrajini

EU poziva Ukrajinu da razmotri slučaj Tymošenko

Europska unija pozvala je ukrajinske vlasti da ponovno razmotre pitanje oporbene čelnice Julije Tymošenko i isprave propuste u proceduri nakon što je Europski sud za ljudska prava donio presudu protiv Kyjiva

u tom slučaju. Ta presuda potvrđuje zabrinutost koju opetovano izražava EU u pogledu proizvoljnih procedura u slučaju Julije Tymošenko, piše u priopćenju visoke predstavnice EU-a za vanjsku politiku i sigurnost Catherine Ashton i povjerenika za proširenje i politiku suradnje sa susjedima Štefana Füle.

Pozivamo ukrajinske vlasti da ponovno pažljivo razmotre situaciju gospođe Tymošenko, čelnice jedne od najvažnijih oporbenih stranaka u zemlji, koja je još u zatvoru nakon suđenja koje nije poštovalo transparentne i neovisne procedure, dodaju Ashton i Füle, pozivajući Kyjiv da odmah provede sve presude Europskog suda za ljudska prava.

Europski sud za ljudska prava stao je

jučer na stranu bivše ukrajinske premijerke, zatočene od 2011., ocijenivši jednoglasno da je njezino pritvaranje bilo proizvoljno i nezakonito.

dnevnik.hr/, hrt.hr/

Iz hrvatskih medija izabrao Viktor Filima

Rivnenska oblast novi je prijatelj Međimurske županije

Od četvrtka do subote u službenom posjetu Međimurskoj županiji boravilo je izaslanstvo iz ukrajinske Rivnenske oblasti. Naime, krajem prošle godine naše je izaslanstvo predvođeno zamjenikom župana Međimurske županije Matijom Posavcem boravilo u glavnom gradu oblasti, Rivnu, te je dogovorilo daljnje korake.

Već nekoliko mjeseci nakon tog inicijalnog posjeta, u Međimurje je došlo brojno izaslanstvo iz Ukrajine, predvođeno guvernerom Rivnenske oblasti Vasyljom Bertašem. U trodnevnom posjetu obišli su Međimurske kulturne i prirodne znamenitosti, poduzeća i institucije te se uvjerili da je naša županija jedna od najrazvijenijih u Hrvatskoj. Kruna posjeta bilo je potpisivanje Sporazuma o trgovinskoj, gospodarskoj, znanstvenoj i kulturnoj suradnji između naših dviju regija.

Kako je tom prilikom naglasio župan Međimurske županije Ivan Perhoč, naše dvije regije imaju mnogo dodirnih točaka, a potpisani sporazum omogućava da se suradnja produbi i intenzivira. Guverner Rivnenske oblasti Vasylj Bertaš rekao je da su europske integracije strateški cilj Ukrajine te da povezivanje regija to može samo ubrzati. - Drago mi je što imamo mnogo prostora za suradnju, a posebno me raduje činjenica da smo stekli i nove prijatelje, rekao je Bertaš.

Zanimljivo je i to da je uz guvernera i suradnike u Međimurje stiglo i jedanaesteročlano gospodarsko izaslanstvo. Oni su bili gosti Hrvatske gospodarske komore Županijske komore Čakovec, u sklopu posjeta obišli su i nekoliko međimurskih tvrtki, a u prostorima HGK razgovarali su i s našim gospodarstvenicima.

Predsjednik HGK ŽK Čakovec Rajko Šarić i predsjednik Rivnenske

trgovinske komore Mykola Jaroščuk potpisali su Sporazum o suradnji, sklopljeno je i nekoliko poslova, tako da se slobodno može reći da je posjet bio više nego uspješan.

Inače, do potpisivanja Sporazuma došlo je na inicijativu ukrajinskog veleposlanika u Republici Hrvatskoj NJ.E. Oleksandra Levčenka koji je našu županiju spojio s Rivnenskom oblast. Ta ukrajinska regija ima oko milijun i 200 tisuća stanovnika, nalazi se u zapadnom dijelu zemlje, a gospodarski je dosta slična Međimurskoj županiji. Središte oblasti je grad Rivne koji ima oko 250 tisuća stanovnika.

Potpisani Sporazum omogućuje široku suradnju, a velike perspektive otvaraju nam se nakon našeg ulaska u Europsku uniju.

*medjimurska-zupanija.hr/
emedjimurje.hr/*

Iz hrvatskih medija izabrao Viktor Filima

День національних меншин Вуковарсько-сріємської області 2013

• Божо Галіч з членами УКПТ ім. Івана Франка, Вуковар

• Пані Ніна Даціч

У Вуковарі та Гуні 26 -27 квітня 2013 року традиційно відзначили свято - День національних меншин Вуковарсько-сріємської області.

26 квітня свято розпочалося урочистим засіданням Координації національних меншин, яке відбулося в приміщенні Малою Залу Вуковарсько-сріємської області в місті Вуковар. Засідання вів голова Координації національних меншин ВСО Йосип Кель. Крім представників та голів Ради з питань національних меншин Вуковарсько-сріємської області, на урочистому засіданні були присутні голова обласної ради ВСО Божо Галіч, керівник фінансового відділу Сандра Анджага, керівник відділу з питань місцевого самоврядування Ядранка Голубіч.

Від імені української національної меншини присутніх привітала Представник української національної меншини Вуковарсько-сріємської області проф. Наташа Вовк. Пані Наташа подякувала голові обласної Ради Вуковарсько-сріємської області Божо Галічу за підтримку і внесок у роботу української громади Вуковарсько-сріємської області та, користуючись нагодою, вручила Подяку від Українського культурно-просвітнього товариства ім. Івана

Франка з Вуковара з нагоди 10-річного ювілею товариства.

Щорічна, десята по порядку маніфестація присвячена Дню національних меншин відбулася 27 квітня в Гуні, а організаторами урочистостей цього року були представники боснійської національної меншини.

На початку свята представники восьми національних меншин Вуковарсько-сріємської області разом з почесними гостями оглянули стенди, на яких був представлений різнобарвний спектр творчих досягнень національних меншин області. Представники всіх національних меншин, а було їх вісім (українська, русинська, німецька і австрійська, угорська, словацька, сербська, ромська, боснійська) ретельно підготувалися до свята.

Учасники та гості маніфестації насолоджувалися строкатістю представлених ручних робіт, прекрасними декоративними формами, різноманітними смачними національними стравами та ввічливістю і гостинністю господарів чудово оформлених шаторів.

Українську культуру та національні страви презентували члени Українського культурно-просвітнього товариства ім. Івана Франка з Вуковара.

А пані Ніна Даціч, активний член українського товариства, ознайомила присутніх з діяльністю товариства, яке цього року відзначило 10-річний ювілей, з планами та проєктами на майбутнє. Майстерно пригощала пані Ніна гостей традиційними українськими стравами, ділилася таємницями їх приготування.

Продовжилася маніфестація піснями, танцями, традиційними народними забавами, які представили культурно-просвітні товариства із Вуковара, Короджа, Габоша, Ілока, Гуні.

Традиційно, на початку концертної програми до учасників та гостей маніфестації звернулися представники кожної національної меншини, привітавши всіх своєю рідною мовою. Українською мовою присутніх привітала пані Наташа Вовк.

Культурно-мистецька програма була різноманітною та цікавою. Кожна національна меншина чудово презентувала свою культуру.

Віночок українських народних та сучасних пісень подарував глядачам хоровий колектив у супроводі молодіжного ансамблю "Галичина" УКПТ ім. Івана Франка під керівництвом Романа Матуса.

Родзинкою культурної програми був виступ організаторів маніфестації - танцювального ансамблю боснійського культурно-просвітнього товариства "Бехар" та наймолодшого члена товариства Юсуфа Бекіча, який презентував гру на національному музичному інструменті, що зветься саз. Саз - це старовинний, струнний щипковий інструмент. Гарні мелодії, які виконав юний музикант, зацікавили публіку.

Про успішно проведену маніфестацію говорять щирі посмішки, хороший настрій учасників та гостей свята, а також теплі спогади про приємні знайомства.

Тетяна Рамач

• УКПТ ім. Івана Франка, Вуковар

U Lipovljanima održana književna večer posvećena Tarasu Ševčenku

Poštujući lik i djela Tarasa Ševčenka, velikog genija ukrajinske književnosti, članovi KPD

Ukrajincima "Karpati" – Lipovljani i ove godine, njemu u čast, održali su 8. ožujka književnu večer.

Član udruge, ujedno i priznati ukrajinski pisac iz dijaspe g. Pavlo Holovčuk ovom je prigodom izabrao temu iz književnog stvaralaštva Tarasa Ševčenka pod nazivom: "Tragedija majčinog lika u poemi Služavka", naglašujući lik majke koja je u stanju žrtvovati svoj život kako bi omogućila egzistenciju svom djetetu.

Referat su čitali mladi članovi KPD Ukrajincima "Karpati", a članovi

pjevačke skupine otpjevali su nekoliko uglazbljenih pjesama Tarasa Ševčenka.

U programu književne večeri sudjelovali su i gosti drugih udruga koji poštuju lik Tarasa Ševčenka, ukrajinsku književnost, kulturu te djelatnost ukrajinske udruge iz Lipovljana.

Budući da se dan održavanja kulturne večeri poklopio s Međunarodnim danom žena, svim prisutnim ženama uručen je crveni karanfil, a vrijedne domaćice, članice KPDU "Karpati" pripremile su za goste domjenak.

Ivan Semenjuk

Prva sveta pričest u grkokatoličkoj crkvi u Kaniži

Prva sveta pričest jedan je od najvažnijih događaja u životu svakoga kršćanina. Ovaj sretan dan dočekalo je i troje djece iz Kaniže, koji su primili sakrament prve svete ispovijedi i prve svete pričesti u grkokatoličkoj crkvi Rođenja Presvete Bogorodice.

Iako je bilo samo troje djece, župnik Nikola Stupjak je svetu liturgiju 30.

svibnja 2013. uz pomoć roditelja i prvopričesnika učinio svečanom, a pomagao mu je grkokatolički svećenik iz Jastrebarskog.

Djeca su se dugo pripremala za ovaj svečani događaj - trenutak kada će prvi put primiti Isusa u svoja srca. Dječaci su bili obučeni u snježnobijele košulje, a djevojčica u prekrasnu blistavo bijelu haljinu u znak čistoće dječjih duša.

U crkvi je bilo mnoštvo ljudi: roditelji, bake, djedovi, kumovi, učiteljice i prijatelji. Prvopričesnici su se zahvalili gostima prekrasnim recitacijama i prigodnim pjesmama koje su pripremili sa svojim župnikom Nikolom Stupjakom.

Među prvopričesnicima bio je i Andrej Has, naš vrlo aktivan član Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Taras Ševčenko", koji od malih nogu voli tradiciju svojih predaka, a sada, zajedno s ostalom djecom izučava ukrajinski jezik na nastavi u školi. Za ovaj svečani dan Andrej je sa svojom profesoricom Oksanom Martinjuk pripremio pjesmu o Isusu i lijepo je otpjevao.

Svečani nastup djece poslije svetog sakramenta ispunio nas je sve ljubavlju, mirom i radošću.

Mirjana Has

Susret pjesnika nacionalnih manjina u Rešetarima

Ukrajinsku nacionalnu manjinu predstavio je Pavlo Holovčuk

• Pavlo Holovčuk

Književno-likovno društvo "Rešetari" 4. svibnja 2013. godine organiziralo je i uz druge sudionike pozvalo i članove KPD

Ukrajincima "Karpati" iz Lipovljana na susret pjesnika nacionalnih manjina, koji se održavao povodom proslave Dana općine Rešetari.

Ovi susreti su već tradicionalni, a g. Pavlo Holovčuk, član ukrajinskog društva iz Lipovljana, već je drugi put sudjelovao u susretu pjesnika, čitajući svoje pjesme.

Organizatori ovog zanimljivog događaja su pored Književno-likovnog društva "Rešetari", Hrvatska matica iseljenika i Brodsko-posavska županija, a želja organizatora je prezentirati djela amaterskih pjesnika iz Hrvatske, Europe i svijeta.

U proteklih 15 godina, putem zbornika objavljeni su radovi 427

pjesnika iz 33 države. Svi radovi koji su čitani na "Rešetarskom proljeću", objavljuju se u Zborniku i tako ostaje pisani trag o njihovom radu.

Zadnje dvije godine uključeni su u promociju svojih pjesama i autori nacionalnih manjina, sa željom da se što više afirmira i njihov rad. Osim ukrajinske, na ovim susretima predstavili su se i pripadnici češke, romske i makedonske nacionalne manjine. Ovom prigodom, prikazana je i likovna izložba Dubravke Naumove iz Toronta, te je održana promocija knjiga "Slavonijo", autora Mirka Dubočanca i "Ples duginih boja", autorice Blaženke Špoljar-Goleš.

Ivan Semenjuk

Літературно-музичний вечір присвячений Тарасу Шевченку і Лесі Українці в Осієку

У Осієку 5 травня 2013 року члени Українського культурно-просвітнього товариства ім. Лесі Українки з Осієка організували та провели літературно-музичний вечір присвячений великим патріотам України, письменникам, інтелектуалам Тарасу Григоровичу Шевченку та Лесі Українці.

В урочистій програмі вечора, крім організаторів, взяли участь Українське культурно-просвітнє товариство ім. Тараса Шевченка з Каніжи та Українське культурно-просвітнє товариство ім. Андрія Пелиха із Шумеча.

Реферат на тему “Леся Українка – письменниця європейського і світового масштабу” прочитали Вероніка Чорлука і Таяна Чабрая. Реферат про життя і літературну творчість українського генія на тему “Тарас Шевченко – один з найбільших інтелектуалів свого часу” прочитали Міхаела Хас і Катаріна Лукшіч.

Учасники літературного вечора презентували поезію обох письменників та виконали пісні поетів покладені на музику. Так, прозвучали пісні “Весна” Лесі Українки, “Реве та стогне Дніпр широкий”, “Заповіт” Тараса Шевченка та інші.

Наймолодші учасники свята заспівали дитячі українські пісеньки. Зворушили публіку майстерно виконані українські танці. Юні танцюристи із Шумеча подарували глядачам шість українських танців. Підготував дітей до виступу Томо Лучановіч. Діти з Каніжи також чудово танцювали, подарувавши публіці три українські таночки. Хореографії з дітьма підготував Желько Хас.

Такі літературно-музичні вечори вже стали традиційними в Осієку. Кожного року члени УКПТ ім. Лесі Українки готують цікаву програму, в рамках якої звучать найвидатніші твори письменників та цікаві факти з життя цих світових митців. Таким чином, учасники та гості програми збагачують свої знання і дізнаються багато цікавого і нового з літературної спадщини та культури України.

Томо Лучановіч

Manifestacija "Dani ukrajinske kulture" u Vukovaru

Trodnevna međunarodna manifestacija "Dani ukrajinske kulture" pod pokroviteljstvom Savjeta za nacionalne manjine RH, uz potporu Grada Vukovara, Predstavnik ukrajinske nacionalne manjine Vukovarsko-srijemske županije i Vijeća ukrajinske nacionalne manjine Grada Vukovara, održana je od 31. svibnja do 2. lipnja 2013 godine u Vukovaru.

Organizator, Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo "Ivan Franko" iz Vukovara, simbolično je osmislio program manifestacije koji je započeo u grkokatoličkoj crkvi Krista Kralja, jer

ukrajinske kulture Ivanu Franku.

U okviru programa, nakon svete liturgije posvećene velikanima ukrajinske kulture: Tarasu Ševčenku, Ivanu Franku i Lesji Ukrajinki, održana je književno-glazbena večer "Ujedinimo se, bratimo se u društvo časno" u kojem su nastupili članovi UKPD "Ivan Franko" Vukovar s ukrajinskim narodnim zborom, orkestrom "Halyčyna", dječjom skupinom "Sonečko", dramsko-recitatorskom sekcijom te učenici OŠ Antuna Bauera u Petrovcima, koji izučavaju ukrajinski jezik i kulturu po modelu C s učiteljicom Tatjanom Lasek Žagar.

upravo je Crkva imala veliki utjecaj na očuvanje vjerskog i nacionalnog identiteta Ukrajinaca. Koincidencija je i što je ove godine 10. obljetnica smrti monsinjora Dmytra Štefanjuka, dugogodišnjeg svećenika grkokatoličke crkve Krista Kralja u Vukovaru, koji je cijeli život posvetio, osim očuvanju i promicanju vjere, i očuvanju ukrajinske kulture, a tamo gdje je on stao, UKPD "Ivan Franko" nastavlja.

Program manifestacije bio je posvećen 10. obljetnici rada Društva i velikanu

Posjetitelji su mogli vidjeti prekrasne eksponate na izložbi "Duga", od ručno izrađenog nakita, vezanih ručnika, slika na staklenim bocama, platnenih lutkica, do fotogalerije "Naša svakodnevica i svečane prilike" u kojemu je kroz fotografije prikazan 10-godišnji rad Društva. Večer su uokvirili "Okusi Ukrajine" – prezentacija ukrajinske narodne kuhinje koja nije ostavila ravnodušnim niti jednog posjetitelja. Orkestar "Halyčyna" pod vodstvom Mateja Matusa na harmonici upriličio je veselo ozračje. Tijekom trodnevne manifestacije, program

su na ukrajinskom i hrvatskom jeziku vodile prekrasne voditeljice u ukrajinskim narodnim nošnjama, Ivana Vovk, Mirta Bojko i Marijana Vovk.

U nedjelju 2. lipnja program manifestacije je kulminirao svečanim koncertom kulturno-umjetničkog stvaralaštva u Hrvatskom domu Vukovar. U programu su nastupile udruge iz inozemstva, Društvo za njegovanje ukrajinske kulture "Kolomyjka" - Sremska Mitrovica, Kulturno-umjetničko društvo "Ivan Senjuk" - Kula, Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo "Taras Ševčenko" - Prnjavor te udruge iz Hrvatske: Kulturno-prosvjetno društvo Ukrajinaca "Karpati" - Lipovljani, Ukrajinsko-kulturno-prosvjetno društvo "Ukrajina" - Slavonski Brod, Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo "Ivan Franko" - Vukovar i mažoretkinje Grada Vukovara. Gostima koncerta su se prigodnim riječima obratili: članica Savjeta za nacionalne manjine RH Marija Semenjuk Simeunović, predsjednik Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske Nikola Zastrižni te zamjenik župana Vukovarsko-srijemske županije Đorđe Čurčić. Oblačno nebo nad Vukovarom razvedrio je prekrasan folklorno-glazbeni scenski nastup izvođača a organizator izjavljuje žaljenje što više Vukovaraca nije prisustvovalo završnom koncertu, na kojemu su se mogli upoznati s prekrasnim koloritom ukrajinskih narodnih nošnji, pjesama i plesa. Čestitke za 10. obljetnicu uspješnog rada na očuvanju, njegovanju i promicanju ukrajinske kulture organizatoru je uputio veleposlanik Ukrajine u RH Njegova Ekselencija Oleksandr Levčenko, saborski zastupnik 12 nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru g. Veljko Kajtazi, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine RH, g. Aleksandar Tolnauer i Grad Vukovar.

Nakon koncerta za sve sudionike programa upriličena je zabavna večer gdje je veselo ozračje svojim glazbenim aranžmanom omogućio g. Ivan Bačinski iz Banja Luke te orkestar "Halyčyna" iz Vukovara.

Tetjana Ramač

Дні української культури у Вуковарі

Традиційно, на початку літа в хорватському місті Вуковар проводиться свято мистецької творчості українців, які зберігають традиції та культуру своїх предків.

Цього року Х міжнародна маніфестація "Дні української культури" була проведена від 31 травня до 2 червня за фінансової підтримки Ради з питань національних меншин Республіки Хорватія, міста Вуковар, Представника української національної меншини Вуковарсько-сріємської області та Ради української національної меншини міста Вуковар. Організатором трьохденної маніфестації було Українське культурно-просвітне товариство ім. Івана Франка з Вуковара.

Першого дня, у п'ятницю, 31 травня, в приміщенні Греко-католицької церкви Христа Царя у Вуковарі відслужено Святу Літургію за упокій та вічну пам'ять видатних письменників і діячів України І. Я. Франка, Т. Г. Шевченка, Л. Українки. Службу відслужив о. Володимир Магоч.

Невипадково перший день маніфестації організатори розпочали з церкви, адже саме Греко-католицька церква відіграла дуже важливу роль у збереженні віри та культури українців м. Вуковара та Хорватії.

Важливо наголосити, що цього року відзначається 10-а річниця від дня смерті монсеньора Дмитра Стефанюка - священника Греко-католицької

церкви Христа Царя, який все своє життя присвятив збереженню та пропагуванню не тільки християнської віри, а й української культури. У тяжкі часи, коли доля розкидала українців по світі, Дмитро Стефанюк зміло згуртував біля себе осередок, який пізніше став зародком українського культурно-просвітнього товариства.

Українське культурно-просвітне товариство ім. Івана Франка у Вуковарі засноване 16 березня 2003 року. Уже десять років члени товариства зберігають українську мову, розвивають та пропагують культуру: пісні, звичаї, обряди, традиції. Це єдине українське товариство, яке працює на території Вуковарсько-сріємської області і об'єднує більше, ніж 100 членів.

Програма маніфестації "Дні української культури" цього року була присвячена видатному українському письменнику та політичному діячу - Івану Яковичу Франку, а також 10-ій річниці діяльності товариства.

Гаслом маніфестації стали відомі рядки з поезії Франка "Єднаймося, братаймося, в товариство чесне...!". Саме з такою назвою 1 червня в приміщенні церкви Христа Царя розпочався літературно-музичний вечір, на якому свою любов та повагу до України, її видатних діячів, мови, пісні демонстрували хоровий колектив Українського культурно-просвітнього товариства ім. Івана Франка під керівництвом Романа Матуса, дитячий

колектив української народної творчості "Сонечко" під керівництвом проф. Тетяни Кочневої Рамач, вокально-інструментальний ансамбль "Галичина" під керівництвом Матея Матуса та учні, які вивчають українську мову і культуру в школі зі своєю вчителькою Тетяною Ласик-Жагар.

Присутні зворушливо сприймали поетичні рядки Т. Шевченка, І. Франка, В. Симоненка, В. Сосюри, милозвучну українську народну та сучасну пісню. Приємною несподіванкою були гуморески Павла Глазового у виконанні Софії Капустинської та Марії Жак, які додали веселого настрою учасникам і гостям концертної програми.

Урочиста частина вечора закінчилася революційним гімном Івана Франка "Не пора...", який прозвучав у виконанні дорослого та дитячого колективів товариства, піднявши в залі атмосферу патріотизму. Національного колориту святку надали українські національні костюми, в які були одягнені члени товариства, а також відповідна декорація залу - портрети Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки, Д. Стефанюка, вишиті рушники, старовинні предмети українського побуту. Естетичну насолоду учасники та гості свята отримали під час огляду етно-виставки під назвою "Веселка". На виставці свої творчі роботи представили учні з Петрівців з учителькою Тетяною Ласик-Жагар, народна майстриня з Петрівців п. Славка Плішка, члени гуртка "Українські народні звичаї та рукоділля" УКПТ ім. Івана Франка. Цікавим фотовернісажем під назвою "Наші будні та свята" члени журналістського гуртка презентували десятирічну працю товариства.

По закінченню урочистої частини вечора господарі запросили гостей та учасників на дегустацію українських національних страв у шатор "Смаки України", де продовжилося приємне спілкування. Святковий настрій гостям підтримував гурт "Галичина", який створив у залі дзвінкий музичний світ, повен захоплення й любові.

У неділю, 2 червня, в святковому концертному залі Хорватського дому відбувся заключний урочистий концерт української мистецької творчості, в якому взяли участь товариства з Хорватії: Українське культурно-просвітне товариство ім. Івана Франка з Вуковара, культурно-просвітне товариство українців "Карпати" з Липовлян, Українське культурно-просвітне товариство "Україна" зі Славонського Броду, мажоретки з міста Вуковар та товариства з-за кордону: товариство плекання української культури "Коломийка" з Сріємської Мітровиці, культурно-просвітне товариство "Іван Сенюк" з Кули та українське культурно-

просвітне товариство “Тарас Шевченко” з Прнявора.

Вміло поставлені хореографічні композиції, чудовий колорит українських костюмів, швидкий ритм українського танцю, мелодійна та захоплююча українська пісня, чаруюча молодість та усмішки учасників концерту, позитивна енергія, яку вони випромінювали, створили в залі атмосферу духовного єднання. А гучні оплески, теплий прийом глядачів свідчили про те, що українська музика полонила всіх присутніх.

З вітальним словом до гостей та учасників маніфестації звернулися член Ради з питань національних меншин у РХ Марія Семенюк Сімеунович, голова Української громади РХ Микола Застрижний, заступник голови обласної ради Вуковарсько-сріємської області Джорже Чурчіч.

На маніфестації були присутні поважні гості: Представник української національної меншини Вуковарсько-сріємської області проф. Наташа Вовк, Представник української національної меншини району Богдановці Мирослав Вовк, голова національної

Ради української національної меншини Сербії Й. Сапун, парох Греко-католицької церкви Покрови Пресвятої Богородиці з Петрівців о. Володимир Седлак, сестри Василянки, представники української спільноти з Хорватії, Австралії, Сербії.

Вітальні листівки з нагоди 10-річного ювілею товариства надіслали голова Ради з питань національних меншин РХ Александар Толнаер, депутат 12 національних меншин у Хорватському парламенті Велько Кайтазі, Посол України в Республіці Хорватія Його Ексценція Олександр Левченко та інші гості.

Маніфестація була широко висвітлена засобами масової інформації.

Після завершенню концерту всі учасники були запрошені на святковий вечір, який розпочався з молитви. Молитву для всіх прочитала наймолодша представниця українського товариства з Вуковара панночка Анжела Сімеунович. Вечір продовжився гостинним прийняттям і веселим спілкуванням. Прикрасила спілкування весела музика п. І. Бачинського з Бая Луки та вокально-інструментального ансамблю “Галичина” з Вуковара.

Тетяна Рамач

UKPD “Ukrajina” – Slavonski Brod bilježi brojne uspjehe na nastupima u svibnju i lipnju ove godine

Proljetni nastupi članova Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva “Ukrajina” iz Slavanskog Broda počeli su nekako znakovito – “cvijeće cvijeću”! Naime, mali folklorasi – cvjetici, otvorili su sezonu zapaženim nastupom 11. svibnja 2013. na brodskom Sajmu cvijeća “Florafest” u romantičnom okruženju povijesne brodske Tvrđave. Lijepo je bilo vidjeti ih u cvjetnom okruženju zajedno s ostalim brodskim dječjim udruženjima: “Top dance”, Plesni studio “Cascavella”, Studio za moderni i klasični ples “Brodski leptirići”, Mali zbor “Note” i Mažoretkinje.

Već 12. svibnja veliki folklorasi zaista su maestralno nastupili u sportskoj dvorani OŠ “Antun Mihanović” u Slavanskom Brodu na humanitarnom koncertu za Udrugu “Regoč” koja skrbi za osobe s mentalnom retardacijom. Među sedamnaest izvođača – kulturno-umjetničkih društava i tamburaških sastava iz Slavanskog Broda i šire okolice, folklorasi Društva “Ukrajina” predstavili su se s izvrsno uvježbanim “Hopakom” pod budnim okom koreografa gosp. Ivice Kševija.

Mješoviti pjevački zbor imao je 17. svibnja 2013. nastup pod vodstvom gosp. Mihajla Semenjuka u MO “J. J. Strossmayer” u Slavanskom Brodu, s nekoliko veselih ukrajinskih pjesama. Članica Literarne sekcije gđa Viktorija Čuljak recitacijom pjesme “Moja majka” na ukrajinskom jeziku izmamila je suze ganuća kod publike uz komentare da, iako je recitacija na ukrajinskom jeziku, razumljiva je.

Dana 26. svibnja Društvo je sudjelovalo na međunarodnoj 13. Smotri folkloru u Starim Jankovcima. Izveden je tradicionalni ukrajinski “Svatovac”. Sa sudionicima ove manifestacije, a bilo ih je i iz Mađarske, Slovačke i BiH, sklopljena su nova poznanstva, a uslijedili su i pozivi za suradnju.

Dječja folklorna skupina je 2. lipnja nastupila u sklopu 49. Brodskog kola u OŠ “A. Mihanović”, dok su veliki folklorasi imali prekrasan i uspješan nastup na Međunarodnoj manifestaciji “Dani ukrajinske kulture” u Vukovaru.

Među petnaest folklornih društava koja su nastupila na Brodskom kolu 8. lipnja, folklorasi su naprosto briljirali s “Hopakom”.

Poseban je bio nastup 9. lipnja na Festivalu ukrajinske kulture “Kalyna 2013.” u Kuli, Republika Srbija. U sklopu svečanog koncerta kulturno-umjetničkih društava iz Indije, Kule, Vrbasa, Novog Sada, Sremske Mitrovice i Lišnje (BiH), folklorni ansambl Društva “Ukrajina” izveo je “Vezilje” i “Hopak” dok je Mješoviti pjevački zbor otpjevao dvije ukrajinske pjesme pod vodstvom dirigentice gđe Sanje Stičinski. Nakon nastupa KUD-ova, uslijedio je cjelovečernji koncert ansambla “Orhideja” i ansambla “Zbazaž” iz Zbazaža, Ternopiljska oblast, Ukrajina.

Na poziv “Brodskih leptirića” veliki i mali članovi folklornih skupina sudjelovali su 12. lipnja na pozornici Kazališno-koncertne dvorane “Ivana Brlić-Mažuranić” u sklopu 24. Brodskog glazbenog ljeta “U susret ljetu”, a 16. lipnja folklorni ansambl nastupio je na folklornoj manifestaciji “Lidas” u Pleternici.

Jasna Bek

"Duša je moja more..."

Mnogi su već sigurno upoznali Davora Lagudu – komunikativnog, vrijednog, pouzdanog, svestranog i vrlo kreativnog 21-godišnjeg mladića s bogatim životnim iskustvom.

Sve to mogu sa sigurnošću reći o njemu jer sam ga upoznala još kao malog dječaka velikih radoznalih očiju kada je krenuo u 1. razred osnovne škole u Petrovcima, od kada se naši putovi stalno isprepliću. Ispunjena sam srećom kada vidim da taj nestašni dječarac postiže zavidan uspjeh, a u njegovu odgoju i obrazovanju sam i ja sudjelovala, na neki način utjecala kao njegova učiteljica ukrajinskog jezika i kulture tijekom osmogodišnjeg školovanja...

Davora je teško zaboraviti – još se sjećam njegovih uloga u raznim igrokazima i nastupa na školskim priredbama i s kakvim je žarom predstavljao ukrajinski jezik i kulturu.

Davor Laguda (укр. Давор Іванович Лагузда) rođen je 11.10.1991. u Banja Luci, a sa svojih pet godina, u proljeće 1997., preselio se s majkom u Petrovce

gdje je i završio osnovnu školu. Tri razreda srednje škole, smjer Hotelijersko-turistički tehničar, završio je u Vukovaru, a četvrti razred srednje škole istog smjera u Banja Luci. Njegovo izraženo zanimanje još iz osnovne škole za ukrajinski jezik i kulturu te novinarstvo vodilo ga je i dalje u tom pravcu pa je tako stekao i novinarsku naobrazbu te pohađao dodatne škole ukrajinskog jezika u Ukrajini.

Vrijedan...

Radio je na raznim poslovima u jednoj uglednoj banjalučkoj firmi, a potom nastavio školovanje u pradomovini Ukrajini gdje sada živi i studira ukrajinski jezik i književnost na Filološkom fakultetu Nacionalnog sveučilišta "Ivan Franko" u Ljvivu (Львівський національний університет ім. Івана Франка).

Aktivan...

Od malih nogu je aktivan u kulturno-prosvjetnom životu sredine u kojoj živi. Ostavio je traga u brojnim udrugama Ukrajinaca: KUD "Joakim Hardi" Petro-

vci (13 godina je plesao i svirao), KPU Ukrajinaca "Taras Ševčenko" Banja Luka (umjetnički voditelj i koreograf dječjeg folklornog ansambla, režiser koncerata te kulturno-umjetničkih programa), Koordinacijski Savez ukrajinskih društava i organizacija BiH "KRUTO" Banja Luka (administrativno-tehnički tajnik), UKPD "Ivan Franko" Vukovar (aktivan član dramske i novinarske sekcije...).

Svestran...

Davor već ima iskustva i u radu u školi kao učitelj ukrajinskog jezika na zamjeni te u ljetnim školama ukrajinskog jezika i kulture, a njegova svestranost i kreativnost čini se, nemaju granica – jer osim njegove velike ljubavi, sviranja klavira i drugih glazbenih instrumenata, sakupljanja starina, izrade raznih rukotvorina, on nas je ugodno iznenadio i predivnom, jednostavnom i nježnom poezijom na hrvatskom i ukrajinskom jeziku. Te djeliće svoje iskrene duše Davor je odlučio podijeliti i s nama...

Tatjana Lasek Žagar

Поезія Давора Лагудзи

Ярою мого життя як
Раня зоря,
Увійшла до серця так
Сильно, любая моя.
Якось ти прийшла до мене
Райськими ангелами,
А зачарувала мене
Карими очами.

Львів, 20 листопада 2012

Розлука

Тихо приходить вечір,
чути церковних дзвонів голос,
сумного листа тобі пишу,
розлуці (нашій) прийшов час.
Рука з олівцем темнить
мов всі зі мною б'ються,
передо мною мокрий аркуш

бо з очей сльози ллються...
Стануть дні тяжкії,
і в серці вже буде журби.
До розлуки б не прийшло,
якби не було моєї вини.
Ще багато буду кохати
і світлин чимало діставати,
але даремно все, коли на них
не буде обличчя твоїх.

Душа моя – море

Плавай моєю душею,
душа моя – чисте море,
і плавати нею можеш,
скільки захочеш...
Плавай безпечно,
бо жодная хвиля
не втопить тебе.
Ні бурі, ні вітри шалені

нічого тобі не зможуть.
Душа моя – море,
то ж плавай спокійно.
А серце моє - узбережжя
якщо повернутися схочеш...

Жовтневий вечір

Холодна вулиця й пуста,
старого товариства більш нема.
І лавка залишилася сама,
вона сама так, як і я.

Цей вечір фальшива ілюзія.
Де товариство, де музика?!...

Один на вулиці стою,
минуле знов перед очима.
Тугу підсилює мою
жовтневий вечір за плечима.

Sveti Otac Franjo napisao je pismo poglavaru Ukrajinske grkokatoličke crkve

● Papa Franjo

Blaženi Svjatoslav Ševčuk, poglavar Ukrajinske grkokatoličke crkve, primio je pismo od Svetog Oca Franje.

U pismu Sveti Otac Franjo, između ostalog, navodi: "Od sveg srca se zahvaljujem na čestitkama koje ste mi uputili u ime cijele Ukrajinske grkokatoličke crkve prigodom mog izbora za Petrova nasljednika.

Imao sam priliku upoznati zajednicu ukrajinskih grkokatolika u Argentini i sjećam se s velikim zadovoljstvom naših susreta u Buenos Airesu i Vaše odanosti pastirskoj brizi za svoje vjernike.

Neka Blažena Djevica Marija štiti Vašu Crkvu i molim Vas da se molite za mene i misiju koju mi je Gospod povjerio. Šaljem apostolski blagoslov Vama, cijelom Svetom Sinodu, svećenicima, posvećenima Bogu i cijeloj Ukrajinskoj grkokatoličkoj crkvi".

S ukrajinskog prevela Marija Meleško

Pismo zahvale apostolskog nuncija u Republici Hrvatskoj nadbiskupa Alessandra D'Errica Ukrajinskoj zajednici Republike Hrvatske

Zagreb, 24. ožujka 2013

Nuntiatura apostolica in Croatia

Ukrajinska zajednica Republike Hrvatske

Poštovani Gospodine,

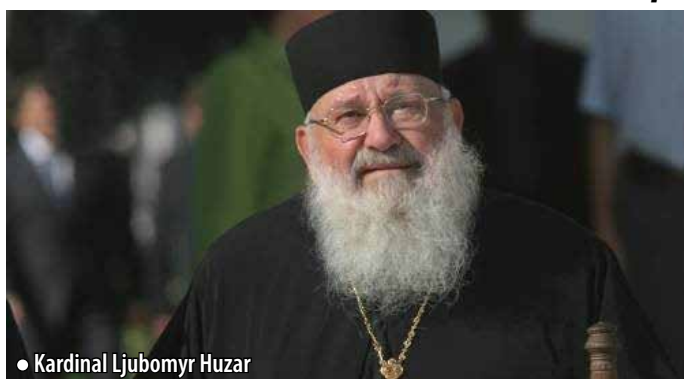
Ljubazna je Vaša gesta koju ste pokazali uputivši čestitke Svetom Ocu Franji u prigodi izbora za Vrhovnog prvosvećenika.

Najljepše Vam zahvaljujem na osjećajima koje ste izrazili i želim svako dobro u obavljanju Vaše službe.

Koristim prigodu izraziti Vam osjećaje osobitog poštovanja.

"Za vrijeme novog pape pitanje stjecanja patrijarhata UKGC dobit će novi impuls" – kardinal Huzar

● Kardinal Ljubomyr Huzar

Poglavar Ukrajinske grkokatoličke crkve u mirovini, kardinal Ljubomyr Huzar nada se da će za vrijeme novog pape proces stjecanja patrijarhata UKGC biti nastavljen.

"To nije nikakva tajna. O tome smo razgovarali s papom Benediktom XVI., i njegova je reakcija uglavnom bila pozitivna. Prisjećam se da, nakon što smo istaknuli to pitanje, njegov je odgovor bio da nastavimo ići tim putem. Zato mislim da, neovisno o osobi koja je na čelu Crkve, proces se nastavlja. Nesumnjivo je da se takav proces može ubrzati ili usporiti ovisno o okolnostima za dobrobit Crkve. Ali to nije pitanje političkog prestiža, već je pitanje koristi za Crkvu. I ja nemam

нити trunku sumnje da će izbor imati određeni utjecaj i na daljnji razvoj naših težnji”, rekao je kardinal Huzar.

Ukrajinski grkokatolici već dugo godina pokušavaju da njihova crkva stekne status patrijarhata. Povijest tog pitanja

seže još od XVI.–XVII. stoljeća i pripada kyjivskom mitropolitu Petru Mohyli. Ideja stjecanja patrijarhata UGKC podržavala se i promicala i za života mitropolita Andreja Šeptyckog i kardinala Josypa Sljipog.

Za vrijeme Drugog vatikanskog sabora (1962.–1965.) rečeno je, da uzimajući u obzir narav istočnih katoličkih crkava, moguće je njima dati patrijarhat. Ali konkretno, preduvjeti koje treba ispuniti nisu bili definirani.

“Novoizabrani papa jako je dobro upoznat s našom crkvom, s našom liturgijom i obredima, kao i s našim duhovnim životom” – blaženi Svjatoslav

Patrijarh Ukrajinske grkokatoličke crkve Svjatoslav Ševčuk

“Prije svega htio bih reći kako je novoizabrani papa Franjo bio učenik našega svećenika o. Stepana Čmilja, sahranjenog u bazilici Svete Sofije u Rimu. Sadašnji papa, ondašnji polaznik Salezijanske škole, svaki dan je rano rano i dok su ostali bogoslovi spavali, služio je za vrijeme jutarnje mise o. Čmilju. On dobro zna naš obred i pamti

čak i našu liturgiju. Zadnji put sam ga posjetio kad sam se opraštao od Argentine, odlazeći u Ukrajinu, i molio da svjedoči u korist beatifikacije o. Stepana Čmilja, na što je odmah pristao. Dakle, Sveti Otac vrlo dobro poznaje i našu crkvu, i liturgiju, i obred, i naš duhovni život” – rekao je poglavar Ukrajinske grkokatoličke crkve blaženi Svjatoslav odmah nakon vijesti o izboru novog pape.

Osim toga, prema riječima poglavara UGKC, papa Franjo je još u svojstvu nadbiskupa Buenos Airesa bio ordinarij za istočne katolike, posebno one koji nisu imali svoju hijerarhiju. “A naša biskupija u Argentini spada pod Nadbiskupiju Buenos Airesa. Kardinal Bergoglio se uvijek brinuo za našu crkvu u Argentini i ja kao mladi biskup radio sam svoje prve korake u tom smjeru “pod njegovim okom” i uz njegovu pomoć. Zato mislim da ćemo zaista u njemu imati takvog Svetog Oca koji će se brinuti o našoj Crkvi. I ja se nadam da ćemo za vrijeme ovog pape dočekati vrlo lijepe događaje”, objasnio je blaženi Svjatoslav.

U svom komentaru poglavar UGKC također je naglasio kako je novoizabrani Sveti Otac vrlo skromna osoba. “Na primjer, u Buenos Airesu on nikada nije koristio vlastito vozilo nego je uvijek išao gradskim prijevozom, vrlo se skromno oblačio. I odlikovao se time da je najviše brinuo za siromašne. On je posjećivao najsiriromašnije kvartove i zaista je bio pravi pastir.”

Blaženi Svjatoslav opisao je papu Franju kao iznimno visokog intelektualca. “Prisjećam se da su njegove propovijedi bile vrlo kratke, često su se mogle stisnuti doslovce u pet-šest rečenica, ali tako da je u njima mogao toliko puno izreći da je nakon njegovih kratkih propovijedi znala zapanjiti tišina, obično pet do sedam minuta. Potrebno je bilo vrijeme da se o tim riječima može razmisliti”, prisjetio se Blaženi Svjatoslav.

Kako je o. Stepan Čmilj odgajao budućeg Svetog Oca Franju

Nakon što je postalo poznato da je za novog papu izabran Jorge Mario Bergoglio, poglavar Ukrajinske grkokatoličke crkve patrijarh Svjatoslav ispričao je da je novi Pontifik bio učenik ukrajinskog svećenika Salezijanske škole o. Stepana Čmilja. Detalje o tome kako su se sreli, ispričao je otac Salezijanske škole Jevhen Nebesnjak koji je osobno poznao oca Čmilja.

Stepan Čmilj rođen je 1914. godine u Ukrajini, u mjestu Sudova Vyšnja, sadašnje Ljvovske županije, a preminuo je 1978. u Rimu. Prvi je salezijanac Ukrajinske grkokatoličke crkve. Godine 1932. otišao je u Italiju u salezijansko sjemenište u Ivreji, sjeverna Italija, zajedno s drugim bogoslovima koji su isto htjeli pohađati tu školu. Mitropolit Andrej Šeptyckyj, pogla-

var UGKC od 1901. do 1944. g., povjerio je peremyšljanskom biskupu UGKC Kiru Josafatu Kocylovskom da okupi grupu onih koji bi htjeli otići u Italiju kako bi postali duhovni sljedbenici sv. Ivana Bosca (1815.–1888.), poznatog talijanskog odgojitelja, utemeljitelja pokreta Salezijanskog ujedinjenja – s ciljem odgoja mladih, uglavnom beskućnika i siromaha. Ukrajinski mitropolit imao je

zadatak pripremiti ukrajinsku granu Salezijanaca: nakon učenja u Italiji mladi salezijanci trebali su se vratiti u Ukrajinu kako bi se bavili duhovnim odgojem ukrajinske mladeži. Još dvije grupe otišle su u Ivreju s istim ciljem 1937. i 1938. godine.

Nažalost, Drugi svjetski rat onemogućio je da se namjere mitropolita ostvare, i zato su mladi salezijanci morali ostanu u Italiji. I kako da

o. Stepan Čmilj, prvi s lijeva

onda djeluju izvan Ukrajine? Kir Ivan Bučko, ondašnji apostolski vizitator za ukrajinske katolike u zapadnoj Europi, uz pomoć same Salezijanske zajednice i Kongregacije za Istočne crkve, osnovao je Malo sjemenište kako bi osigurao našim vjernicima u Europi svećenike, nakon progona Ukrajinske grkokatoličke crkve u Ukrajini. Pošto je prvo sjedište Malog sjemeništa bilo u Liuru (Francuska) od 1947. do 1951., on je predao vodstvo Salezijanske škole francuskim svećenicima, pribrojivši im Ukrajinke. Kada se sjedište prebacilo u Castel Gandolfo (1951.–1956.) u Italiji, 30 km od Rima, a potom do prijestolnice i ulice Boccea (1959.–1996.), vodstvo su preuzeli u potpunosti ukrajinski salezijanci.

Otac Stepan koji se zareadio 14. listopada 1945. godine, sudjelovao je u odgajanju naše poslijeratne mladeži budući je imenovan na dužnost rukovoditelja vodiča katakombi sv. Kalista u Rimu, koje su pripadale salezijancima iz cijelog svijeta. Na dužnosti direktora vodiča imao je priliku komunicirati s ukrajinskim izbjeglicama; pomagao im je u preseljenju u razne dijelove Europe, jer se nisu mogli vratiti u Ukrajinu zbog vladavine komunističkog režima.

Tako mu je bilo povjereno da se brine o Salezijanskim misionarima u Glavnom domu u Torinu, nakon čega je 1948. godine na nagovor Kir Ivana Bučka i Kongregacije Istočnih crkava bio poslan u Argentinu kao svećenik za tamošnje ukrajinske izbjeglice.

Tamo se o. Stepan pokazao kao dobar obiteljski pastir. Oni kojima je pomagao, tvrde da je bio toliko odan svećenik i toliko požrtvovna osoba da je zaslužio sveopće poštovanje i zahvalnost. Dvanaest godina o. Stepan je bio svećenik u Argentinu gdje je stekao iskustvo komunikacije s vjernicima, visokim crkvenim velikodostojnicima i lokalnim vlastima.

Godine 1960. pozvan je da vodi Malo sjemenište, i tu sam ga ja sreo prvi put u svojstvu direktora, a 1962. godine mogao sam osobno osjetiti njegovu roditeljsku brigu. Kasnije, kad sam mu postao brat u salezijanskom činu, dobio sam mogućnost da čujem od njega puno zanimljivih priča o njegovom svećeničkom poslu u Buenos Airesu.

U Buenos Aires o. Stepan je stigao 1948. godine gdje su ga pridružili salezijanskoj zajednici koja je upravljala "Kolegijem Don Bosco" ("Colegio Wilfrid Barón de los Santos Ángeles") u Ramos Mejiji na zapadnom dijelu ogromnog Buenos Airesa.

Prema riječima o. Vasylja Zinjka, o. Stepan je "tijekom tjedna radio u Salezijanskoj knjižnici, a subotom, nedjeljom i blagdanima služio je misu za naše vjernike te im dijelio svete sakramente. Naši su ga vjernici poštovali i jako voljeli, a on, sa svoje strane, također ih je volio svim srcem i bio je potpuno odan svećeničkom radu".

Otac Stepan u Ramos Mejiji služio je misu samo prema našem obredu, a tada je jezik liturgije bio staroslavenski; svaki se dan budio ranije od ostale braće, odlazio je u kapelicu i služio misu sam. Za vrijeme svog boravka u Kolegiju, on je komunicirao s mladim učenicima, vršeći svoje obveze odgojitelja; zajedno s njima je provodio slobodno vrijeme na ulici, u menzi i u crkvi... On im je pričao i o Ukrajini, a vjerojatno se više njegovih mladih učenika zainteresiralo o toj zemlji. Među njima su bili i Ukrajinci, jer je krajem 19. stoljeća puno naših ljudi zbog ekonomskih razloga iselilo iz zapadne Ukrajine. Bilo je i onih koji su na nagovor raznih posrednika dolazili u daleke sjevernoameričke i južnoameričke zemlje.

Jednom prigodom 1949. godine, o. Stepan pitao je bogoslove bi li netko od njih bio voljan da mu pomogne prilikom liturgije. I javio se Jorge Mario Bergoglio, sadašnji papa Franjo!

Jorge Mario Bergoglio

Prisjećam se kako mi je o. Stepan pričao da je taj mladi momak naučio odgovarati "Господи помилуй", a naučio je i druge dijelove liturgije. Jorge Mario bio je te godine učenik "Kolegija Don Bosco" i u razredu je imao najviše ocjene iz ponašanja i vjeronauka. Ne znam točno koliko je dugo mladi bogoslov služio o. Stepanu u svetoj liturgiji – morao se ustajati ranije od drugih đaka – ali, poznavajući dobro o. Stepana, mogu si jasno zamisliti koliko pozitivno je na budućeg papu utjecala njegova očinska ljubav, svetost, ljubav prema molitvi, osjećaj radosti života te svećenička odanost našim ljudima. Tko je upoznao o. Stepana, bio je iznenađen njegovom odanošću Bogu i ljubavi prema Ukrajini. Za vrijeme čestih odlazaka studenata kolegija sa svećenicima, mladi Jorge pratio je oca Stepana interesirajući se za Ukrajinu. To mu je znanje dobro poslužilo kad je postao nadbiskup Buenos Airesa jer je bio isti takav ordinarij za istočne katolike, posebno one bez vlastite hijerarhije. A kad je postao kardinal, posebno se brinuo za našu crkvu u Argentinu.

Današnji papa Franjo poznat je po svojoj pokornosti, pastirskoj revnosti, nastojanju da pruži pomoć siromasima i vrlo velikoj skromnosti. Dio zasluga za njegov odgoj svakako pripada o. Stepanu Čmilju koji je u njegovu dušu usađivao te vrline.

Daj Bože da sudbina naše Crkve za vrijeme pape Franje bude ispunjena svjetlošću!

Папа визнав український Голодомор одним з найстрашніших геноцидів

“Люди, які зазнали різанини і гоніння – як під час трьох найбільших геноцидів минулого століття вірмени, євреї та українці – боролися за свою свободу”. Великі держави “вмили руки” під час Геноциду над вірменами, бо знали набагато більше, ніж говорили: адже вони не говорили про те, що під час геноциду спокійно вмили руки.

Як передає УКРІНФОРМ з посиланням на *DiarioArmenia*, про це сказав Хорхе Маріо Бергольйо – нинішній Папа Римський Франциск – у книзі “Про небеса і

про землю”, виданій в 2010 р. разом з аргентинським рабином Абрахамом Скорса. Нещодавно книгу перевидавали.

“У той час Османська імперія була могутньою, йшла світова війна, і світ дивився в інший бік”, - написав тоді майбутній Папа.

У розділі “Про релігії” Папа Франциск зазначив, що в ХХст. великі держави зрівняли з землею міста і села, бо уявили себе богом. “Турки вчинили це відносно вірмен, німці - щодо

євреїв, сталінські комуністи - щодо українців. Для вбивства людей вони використовували обговорення про божественні атрибути”, - відзначив майбутній Папа.

У розділі “Про комунізм і капіталізм” Хорхе Маріо Бергольйо зазначав: “Якщо людина, мріючи про рай, не бореться за свої права, вона дійсно перебуває під владою опіуму. Люди, які зазнали різанини і гоніння – як під час трьох найбільших геноцидів минулого століття вірмени, євреї та українці – боролися за свою свободу”.

Папа je priznao ukrajinski Holodomor jednim od najstrašnijih genocida

“Люди, які пережили прогоне і масакр – као за vrijeme triju najvećih genocida prošlog stoljeća nad Armencima, Židovima i Ukrajinčima – borili su se za svoju slobodu”.

Za vrijeme genocida nad Armencima velike države su “zatvorile oči” od tih događaja iako su znali puno više nego što su govorili: nisu govorili o tome

kako su se mirno odmaknuli od genocida”.

Kako prenosi agencija “UKRINFORM”, pozivajući se na “*DiarioArmenia*”, to je napisao Jorge Mario Bergoglio, sadašnji papa Franjo u svojoj knjizi “O nebesima i zemlji” izdanoj 2010. godine u suautorstvu s argentinskim rabinom Abrahamom Skorom.

Nedavno je izašlo i drugo izdanje te knjige.

U to doba Osmansko carstvo bilo je moćno, trajao je svjetski rat... svijet je gledao na drugu stranu, napisao je budući papa.

U djelu “O religijama” papa Franjo je napisao da su u 20. stoljeću velike države poravnale sa zemljom gradove i sela jer su sebe počeli smatrati Bogom. Turci su to napravili nad Armencima, Nijemci nad Židovima, Staljinovi komunisti – nad Ukrajinčima. Za ubojstvo ljudi koristili su obrazloženja o Božjim atributima, naveo je budući papa.

U djelu “O komunizmu i kapitalizmu” Jorge Mario Bergoglio napisao je: Ako se čovjek, maštajući o raju, ne bori za svoja prava, on se zaista nalazi pod utjecajem opijuma. Ljudi koji su preživjeli progone i masakr – kao za vrijeme tri najveća genocida prošlog stoljeća nad Armencima, Židovima i Ukrajinčima – borili su se za svoju slobodu.

vatican.va, ugcc.org.ua, radiosvoboda.org, risu.org.ua, tyzhden.ua, zik.ua, pravda.if.ua

S ukrajinskog prevela Marija Meleško

Iz vatikanskih i ukrajinskih medija pripremio

Viktor Filima

Trzalačka glazbala s vratom

Kobza

Narodni glazbeni instrumenti Ukrajine su jako različiti i ima ih puno vrsta. Diljem svijeta poznata glazbala prihvaćena i na ukrajinskom tlu (npr. violina), gdje su dobila svoje izvođačke tradicije i posebnosti, ali nisu baš do kraja proučene. Naime, ukrajinska tradicijska glazbala su, koliko god se to čini čudno, malo poznata danas. Čak je i bandura, simbol Ukrajine u svijetu, tijekom zadnjih desetljeća doživjela značajne promjene.

Muzejska zbirka narodnih glazbenih instrumenata u Muzeju Ivana Hončara u Kyjivu nije velika, ali je vrijedna. Glavno mjesto ovdje zauzimaju bandure i kobze iz 19. i 20. stoljeća. Na njihovom primjeru može se pokazati razlika između ova dva instrumenta.

Želimo naglasiti da su, bez obzira na sličnost, **bandura i kobza - apsolutno različiti instrumenti** ne samo podrijetlom, već i po načinu sviranja, iako su ih često miješali i zamjenjivali njihova imena. Instrument koji drži u rukama Kozak Mamaj na većini tradicijskih slika, danas se naziva **mamajivska kobza** (slika 1.), ali u narodu su ga često nazivali "bandurka". To ime se ogleda u mnogim pjesmama, sačuvano je i u narodnom nazivu slike s Kozakom Mamajem – ona je često potpisana kao "Kozak- bandurista", a i u zapisima folklorista početkom 20. stoljeća. Ovaj instrument među svoje rođake ubraja lutnju, gitaru i druge žičane trzalačke instrumente, gdje se žice pritišću na vrat. Kako se vidi iz starih slika, ovakva kobza imala je četiri ili više dugačkih žica (bunt) i nekoliko podžica.

Bolje rečeno, ovo i jest stara *kobza*, trzalačko glazbalo s izmjenjivom duljinom žice, instrument s glazbenom harmonijom, a ako i bez harmonije, onda u svakom slučaju s vratom, na koji se

mogu pritisnuti žice.

Što mi znamo o kobzi? Najprije o imenu. Ime "kobza" je postojalo kod brojnih naroda i to od davnina. Godine 1303. nepoznati autor je sastavio tzv. *Codex Cumanicus*, tj. perzijsko-kumansko-latinski rječnik. Kumani (poznatiji kao Polovci) u 11. stoljeću su se nastanili na ukrajinskoj stepi i već onda su poznavali *kobzu*, jer u njihovom rječniku nailazimo na riječ *cobuxči*, prevedeno na latinski kao *sonator*, što znači svirač – vjerojatno kobze. Tatari su isto tako poznavali ovaj instrument: još i danas minusinski i altajski Tatari koriste tzv. kobyz. Turci znaju za kopuz, Hrvati – kopus, u Mađarskoj – koboz (kobza), kod Rumunja – cobza itd. Sve su to žičana glazbala tipa lutnje. Jedan litvanski rječnik čak i prevodi riječ Cobsa – Laute.

Kobza u Ukrajini

Makar i bila usvojena kod Poljaka, oni ju nazivaju ukrajinskim instrumentom. Još 1584. godine poljsko-češki historiograf Bartosz Pavrocki (1543.–1614.) je pisao: "Od velike radosti kozaci su počeli raditi svakakve stvari – pucati, pjevati i kobze svirati". Ruski povjesničar Aleksandr Rigeljman (1720.–1789.) pisao je o Ukrajincima (u "Ljetopisu ..." iz 1785.–86.), da od njih dolazi puno izvrsnih glazbenika: "Sviraju oni dobro gusle, banduru, lutnju, a seljaci u selima isto tako violinu, kobzu, sopile". Zanimljiva je ovdje podjela glazbala na način da banduru navodno sviraju u gradu, a na selu se koristi kobza.

Dakle, temeljem povijesnih podataka može se utvrditi da je kobza stari instrument, imala je (u početku svog postojanja) tri žice na dugom vratu i tijelo određenog oblika. Grafička istraživanja omogućuju nam utvrditi da je prvobitan oblik bio ovakav: uski vrat, duguljasto tijelo, malo žica i tonovi. Daljnje razvijanje instrumenta je krenulo u smjeru: 1) veći broj žica, 2)

proširenje vrata, 3) skraćivanje vrata, 4) zaokruženje tijela, a zaokruženje vrata je dovelo do primjene podžica, koje su potpuno ukinule potrebu u tonovima.

U tom pogledu zanimljiv je prijelazni fenomen nazvan po vlasniku, a to je slijepi kobzar Ostap Veresaj (slika) – **kobza Veresaja** sa šest žica i šest podžica. Izgled i načine sviranja detaljno je opisao još na početku našeg stoljeća Mykola Lysenko. Kobza Veresaja razlikuje se od kobze Mamaja najprije kratkim vratom ("ručka") i nalikuje narodnoj banduri, možda zato što su je svirali uglavnom slijepi pjevači. Harmonija kobze Veresaja sličnija je harmoniji tradicijske bandure što omogućuje sviraču miješanje izvođačke tehnike koje su karakteristične za ova dva različita instrumenta. A bez tona, kao kod violine, vrat pruža mogućnost nadopune sviranja novim načinima i nijansama. Izvođačke mogućnosti kobze Veresaja nisu još potpuno iskorištene u modernoj glazbi.

S ukrajinskog prevela Marta Martinčić

Foto razglednica, autor I. Kordyš. 1873. god. Kobzar Ostap Veresaj podrijetlom iz sela Sokyrny (Černihivščyna) sa svojom suprugom Kulynom; slika je napravljena u Kyjivu. Zbirka Ivana Gončara – album "Ukrajina i Ukrajinci", knjiga 12 – "Černihivščyna". KN – 12740/75.

Щипкові з грифом

Кобза

Це інструменти типа західно-європейської лютні, тобто зі струнами, які можна вкорочувати продавлюванням. Вірніше ж, що то й була древня кобза, інструмент щипковий зі змінною довжиною струни; інструмент з ладами, а хоч і без ладів, то у всякім разі з шийкою, на якій можна було придавлювати струни.

Що ми знаємо про кобзу? Насамперед щодо слова. Назва “кобза” існувала у багатьох народів і то здавна. От в 1303 році невідомий автор склав т. зв. *Codex cumanitus*, тобто латинсько-персо-куманський словник. Кумани (більше відомі під назвою половців) в XI в. поселилися на наших степах і вже тоді вони знали кобзу, бо в їх словнику зустрічається слово *cobuxxi*, перекладене на латину як *sonator*, тобто ігrecь – очевидно на кобзі. Татари теж знали цей інструмент: ще й тепер мінусинські й алтайські татари уживають т. зв. Кобиз. Турки знають *koruz*, хорвати – *korpus*, на Угорщині – *koboz* (kobza), у румунів – *cobza* і т. д. Це все струнові інструменти типа лютні. Один литовський словник так і перекладає навіть *Cobsa - Laute*.

Кобза в Україні

Та хоч і була засвоєною кобза у поляків, але називають вони її інструментом українським. Ще р. 1584 Патроцький писав “З великої радості козаки почали виробляти всякі штуки, стріляючи, співаючи, на кобзах граючи”. Рігельман (1785-86) писав про українців, що з них багато буває добрих музикантів. “Игра их более на гусях, на бандуре и на лютне, притом и на трубах; а сельские по деревням также на скрипках, на кобзе и на дудках”. Цікаве у цій замітці розділення інструментів в той спосіб, що на бандурі ніби грають у місті, а на селі вживається кобза.

Отже, на підставі літературних даних можна установити, що кобза – це був старинний інструмент, мав (на початку свого існування) три струни по довгій

ручці і якоїсь форми корпус. Графічні розслідування дають нам змогу сказати, що первісна форма кобзи була: вузька шийка, подовгастий корпус, мало струн і лади. Далі розвиток пішов по напрямках: збільшення числа струн; уширення грифу; укорочення його; округлення корпусу. А округлення корпусу привело до примінення приструнків, які вже зовсім скасували потребу в ладах.

Народний музичний інструментарій України дуже багатий і різноманітний. Відомі у світі інструменти, які прийняли на українському ґрунті, наприклад, скрипка – набули у нас своїх виконавських традицій і особливостей, багато в чому на сьогодні не досліджених. Але і власне українські традиційні музичні інструменти, як не дивно, на сьогодні є маловідомим явищем. Навіть бандура – музичний символ України у світі – протягом останніх десятиліть зазнала значних змін.

Фондова збірка народних музичних інструментів у Музеї Івана Гончара невелика, але цінна. Чільне місце у ній посідають бандури та кобзи XIX-XX ст. На їх прикладі, зокрема, можна проілюструвати різницю між цими двома інструментами.

Одразу ж зауважимо: незважаючи на зовнішню подібність, **бандура й кобза – цілком різні інструменти** як за походженням, так і за способом гри – хоч їх назви часто-густо перемішувалися і заміняли одна одну. Інструмент, який тримає в руках Козак Мамай на більшості традиційних картин називаємо сьогодні **мамаївською кобзою** (фото 1), хоч у народі його часто називали й “бандуркою” [1]. Ця назва, відбита у багатьох піснях, збереглася у народній назві сюжету картини з Козаком Мамаєм – вона часто буває підписана “Козак-бандурист” – і у записах фольклористів поч. XX ст. Цей інструмент має серед своїх родичів лютню, гітару та інші струнні щипкові інструменти, на грифі яких струни **притискаються**. Як засвідчують давні

зображення, така кобза могла мати чотири чи більше довгих струн (бунтів) і кілька приструнків.

З цього погляду цікавим перехідним явищем є названа за ім'ям власника – незрячого кобзаря Остапа Вересая (фото 7) – вересаївська кобза з шістьма бунтами й шістьма приструнками. Її, а також способи гри на ній і основний репертуар докладно описав ще на початку нашого століття Микола Лисенко [3]. Відрізняє вересаївську кобзу (фото 8) від мамаївської насамперед короткий гриф (“ручка”) і зовнішня подібність до народної бандури. Можливо, далася взначи її сфера побутування серед незрячих співців. Стрій вересаївської кобзи також перегукується зі строєм традиційної бандури; це дозволяє змішувати виконавські техніки, характерні для двох різних інструментів. А безладовий, як у скрипки, гриф дає можливість збагачувати виконання новими засобами й відтінками. Виконавські можливості вересаївської кобзи у сучасній музиці сьогодні далеко не вичерпані.

Віктор Камінський

Фотолистка, автор І. Кордиш. 1873 р. Кобзар Остап Вересай родом з с. Сокиринці (Чернігівщина) зі своєю дружиною Кулиною; фото зроблене в Києві. Збірка Івана Гончара – альбом “Україна й Українці”, т. 12 – “Чернігівщина”. КН-12740/75

U SUSRET 200. OBLJETNICI ROĐENJA TARASA HRYHOROVYČA ŠEVČENKA

Tragedija majčinog lika u poemi *Služavka* Tarasa Ševčenka

Taras Ševčenko

(1814-1861)

Teška sudbina naroda uvijek je bila osnovni motiv književnog stvaralaštva Tarasa Ševčenka, ali i motiv ljubavi prema majci koja je za njega predstavljala i vlastitu majku i Ukrajinu. Zbog vlastite djece majke su sposobne žrtvovati svoj život, pa čak i odreći se svog djeteta da bi mu osigurala dostojno mjesto pod suncem.

Za svakoga od nas, majka je najdraža, najbliža osoba na svijetu koja uvijek može čuti naše želje, dati savjet, braniti od neprijatelja, sačuvati od bijede i podijeliti s nama radost i tugu. Majka je u stanju žrtvovati život za svoje dijete, ostaviti ovaj svijet zbog djeteta kako bi dio njezinog bića produžio svoj opstanak u ovom svirepom svijetu.

Što ima veličanstvenije od majčinog lika? Što ima dostojanstvenije od zahvalnosti sina svojoj majci za poklonjen mu život, za izgubljene godine njegovog odgoja, za neprospavane noći provedene nad kolijevkom, za blago srce i veliku dušu koja je uvijek praštala i davala mu toplinu i svjetlo?

Taras Ševčenko – veliki sin Ukrajine čije je stvaralaštvo protkano "svetim likom majke", napisao je mnogo djela u kojima je upravo jasno naglašen lik majke kao čuvarice obitelji i domaćeg ognjišta. Njemu je bila veoma znana sudbina žene-majke u tadašnjem društvu. S velikom ljubavlju sjeća se Ševčenko svoje

majke koja ga je njegovala i molila Boga i Djevicu Mariju sretnu sudbinu za svoje dijete. Ona je:

...noću,
Na svijeću Bogu je radila;
Klanjala se k zemlji,
Prečistoj ih stavljala, molila
Da sudba dobra voli
Njezino dijete...

I poradi toga, riječ "majka" za pjesnika ima posebno značenje i vrijednost. On je veoma rano u djetinjstvu ostao siročić i nije doživio radosti djetinjstva, ogrinjanog majčinskom toplinom. Njegovu dobru majku "još mladu u grob bijeda i težak posao su otjerali." Zbog toga, bol i tuga prožimaju svaki redak, svaku riječ velikog Kobzara.

Veoma realistički oslikava Ševčenko tešku sudbinu majke-kmeta, koja je prisiljena trpjeti bijedu i svakodnevnu tlaku na imanju veleposjednika, teške domaće poslove, odgajati djecu u vjeri prema Bogu i ljubavi prema svome narodu, a nakon toga sinove davati u vojničku službu na 25 godina.

A koliko je djevojaka bilo žrtvama plemića, carskih soldata i velikaša! Rađale su djecu i bivale ostavljene. Sve mi to vidimo u djelima Ševčenkovićima.

Malo je velikana koji su za života bili slavni i tako voljeni u svom narodu i ujedno toliko proganjani od neprijatelja. Rijetko je netko spoznao toliko patnji i malo je tih koji su toliko dali ljudima, a tako malo dobili od njih i toliko bili proganjani.

Kao što smo već napomenuli, u djelima Tarasa Ševčenka ima nekoliko opjevanih nesretnih djevojaka i žena. Za ovu priliku mi smo uzeli samo jedan lik – djevojku Hannu iz poeme *Služavka*¹, gdje se otkrivaju istovremeno obje teme.

Važnost majke-stradalnice, koja sav svoj život posvećuje sreći sina, potvrđuje činjenica da on kasnije piše i povijest s tim sižeom i pod istim imenom.

Poema počinje uvodom:

U nedjelju jutrom rano
Prekrilo se polje maglom;
A u magli, na mohyli,
Ko topola svinula se
Mlada žena sirotanka.
Ona svoju sudbu kara
Te se s maglom razgovara:
"Oj ti, maglo sjeverna,

Moja tugo čemerna!
Zašto mene ne pokopaš
Sred tog polja ravna?
Zašto me ti ne zadaviš
Ili u zemlju ne spraviš?
Ne, ne davi, maglo moja,
Samo me pokopaj
U tu gustu tamu tvoju,
Da već nitko ne saznade
Tešku tugu moju!...
Nisam sama, – ja još imam
Oca svog i majku...
Ja još imam, maglo moja,
Sestrice jedina!
Ja još imam sina svoga,
Nekrštena sina!
Neće tebe ni okrstiti
Tvoja tužna mati;
Tudi ljudi krstit će te,
A ja neću znati
Tvoje ime...Dijete moje,
Ja sam svemu kriva
Ne karaj me, ja ću ti se
Samom nebu moliti
Suzama ću sreću tebi
Isplakati, izmoliti!"

Na obližnjem majuru živi dvoje staraca: Nastja i Trohym. Imaju lijepo gospodarstvo, pčelinjak, svega u izobilju, ali nemaju djece. Pod stare dane nemaju nikoga da ih njeguje, ljudski otprati u vječiti pokoj.

Tko li će ih stare paziti,
Tko li posluživati?
Tko će ih pokopati, pa im tada
Dušu oplakivati?
Tko će sve im dobro dobiti
Poslije smrti svete,
Pa ih hvalom spominjati
Kao rođeno dijete?..

U tu nedjelju oboje staraca sjede pred svojom kućicom; oboje svečano obučeni, što je običaj kod Ukrajinaca u neradne dane, ali su turobni, jer su usamljeni. Razmišljaju o svojoj sudbini koja im nije podarila djecu...

Odjednom čuju nekakav čudan zvuk. Trče prema kapiji i nailaze na umotano dijete. Starci su veoma radosni, novopečeni otac odmah je krenuo u selo naći kumove za krštenje i obavijestiti mještane o svojoj sreći.

¹ T. H. Ševčenko, Kobzar/Pjesnička djela 1843. - 1847. Poema *Služavka*/Наймичка, napisana je 13. studenoga 1845. u Perejaslavu.

Našli su čak tri para kumova i istog dana krstili su momčića nadjenuvši mu ime Marko. Dijete je uz očinsku brigu brzo napredovalo.

Nakon godinu dana k njima dolazi mlada žena i moli da je prime za služavku. Oni se slažu s time, jer dijete treba skrbi. Služavka Hanna brine o djetetu ne pitajući za nagradu za svoj trud. Bila je veoma sretna i zahvalna starcima. S radošću i oduševljenjem obavljala je sve poslove, a nad Markom je bdjela kao nad vlastitim djetetom.

Marko ne zna zašto ga ona obasipa cjelovima. Sama otkida zalogaje od svojih usta, samo da on ne ostane gladan. Dijete ju počinje nazivati najljepšom riječju – mama!

U životu i u literaturi u više navrata nailazimo na primjere materinskog heroizma. Ali Hannin primjer je izuzetan.

Istinska majčina ljubav rijetko je nagrađena, ali ipak, majka obično očekuje jedino zahvalnost za svoj trud. To je prirodno kada majka voli dijete, a dijete majku. Ljubav djeteta je jedina nagrada koju očekuju majke. Ali Hanna žrtvuje čak i mogućnost obostranosti. Dok ona šuti, nitko neće nazvati njenog sina vanbračnim djetetom. Šutnja je jedina garancija njegovog uspjeha u životu, i Hanna to itekako shvaća.

Prošlo je mnogo vremena, sahranili su bakicu Nastju, djeda su jedva spasili od teške bolesti. Marko je stasao u veoma naočitog momka. Odlučio sa na ženidbu. Poslali su proscu i isposili lijepu djevojku iz sela. Počele su pripreme za svatove. Izniklo je pitanje tko će zamijeniti majku na svadbi, koja kod Ukrajinaca ima veoma značajnu ulogu. Sluškinja je osjetila strašnu bol u grudima od ovih riječi.

Tijekom tjedna, na majuru su mlade žene pripremle svadbeni kolač ("koro-vaj") i ostale slastice. Radostan, djedica je plesao s mladima, pozivao sve na svadbu.

Sluškinja je krenula na hodočašće u Kyjiv, iako su ju od toga odvrćali i starac i Marko. Nije se složila da bude zamjena za majku. Blagoslovila je Marka, zaplakala i krenula. Nakon svadbe koja će se dugo pamtit, život je krenuo novim tijekom.

Hanna je iz Kyjiva Marku donijela "svetu kapicu" te "prstenčić" snahi. Kateryna i Marko su je radosno dočekali, uveli u kuću, zamolili da sjedne za svečanu trpezu. Sluškinja je smatrala da nije zaslužila takvu ljubav, poglavito kada se Marko, ne znajući tko je zapravo sluškinja, počinje prema njoj odnositi kao prema članu obitelji. Hanna strahuje:

"Zašto oni mene vole?
U mom teškom jadu?"

O Bože moj milosrdni!
Možda oni znadu...
Možda oni već i slute?
Ne, doslutiti neće...
Tek su dobri..."

Ona ništa ne čini da u srcu sina pobudi osjećaje, ali, čini se, njena ljubav je toliko velika, da je ne može potpuno sakriti. Marko i Katja, njegova žena, kao da mimo volje počinju voljeti Hannu, u mislima uspoređujući ju s majkom.

Prošla su tri ljeta, Hanna je triput hodočastila u Kyjiv. I četvrti put otpratila ju je Kateryna te očekivala što skoriji njen povratak.

Marko često putuje. Svaki put po povratku donosi poklone obitelji. Ne zaboravlja ni služavku.

U nedjelju nakon Gospe, starac Trohym je sjedio pred kućom u svečanoj bijeloj košulji, pred njim su skakutali unuci. U tom trenutku vratila se sluškinja u veoma teškom zdravstvenom stanju. U to vrijeme Marko nije bio kod kuće.

Kada je Hanna ušla u kuću, Kateryna joj je oprala noge i nahranila. Ali stara sluškinja nije imala snage jesti, spominjala je samo Marka i molila da za njegov povratak svećenik odsluži akafist (vrsta bogoslužja u Istočnoj Crkvi).

Njezinoj teškoj bolesti nije bilo lijeka. Ona se samo nadala povratku sina Marka.

Marko se vraća s dužeg putovanja, nosi darove Kateryni, ocu, djeci i Hanni. On niti ne sluti što se događa kod kuće. Hanna je čula da se vratio i šalje Katerynu da ga susretne, a sama se moli Bogu.

U sobu je Marko pošao,
Al' na pragu je stao,
Prestrašiv se. Hanna šapće:

Slava...slava...Bogu!
Dodi, sjedni, ne boj se...
Katrja, ti izadi,
Jer ja imam ovaj trenutak
Nešto Marku reći.
Izišla je Kateryna,
A Marko se sagnuo
Do služavke čelo glave.
"Marko! Marko, vidi,
Pogledaj, Marko, pogledaj me:
Kako sam ti propala!
Ja nisam Hannja, ni služavka,
Ja sam..."
I zamukla.
Marko je plakao, čudio se.
Ponovno je otvorila oči,
Pa ga gleda, pa ga gleda
I sve suze toči.
"Oprosti mi! Za moj grijeh
Dosta mi duša pati...
Oj, oprosti, oprosti...sine,
Ja ...ja sam tvoja mati"
I umukla...
Šuti Marko,
Zemlja zadržta;
Trgnuo se...ljubi majku,
A mati – zaspala!..

Takav završetak prisiljava Marka svim srcem i bićem duboko sagnuti glavu pred najvećim izvorom ljubavi – svojom majkom.

Ovdje vidimo kako Ševčenko prikazuje viši stupanj majčine ljubavi – zbog djeteta dati sve, a sebi ne ostaviti ništa. Iako o socijalnim razlozima ovdje nije ništa rečeno, tragedija proistekla iz njih govori sama za sebe i šutljiva osuda tadašnjeg sustava u kome je žena-majka prinuđena sakrivati istinu do posljednjeg izdisaja, javlja se snažnije nego u onim djelima gdje se o njemu govori javnim tekstom.

Suvremenici Tarasa Ševčenka dali su veliku ocjenu poemi "Služavka", a Ivan Franko u svom prikazu Ševčenkovog stvaralaštva smatrao je da "Služavka" pripada najvećem trijumfu istinskog umijeća i treba ju smatrati najboljim prikazom genijalnosti pjesnika Ševčenka. Bliska narodnom stvaralaštvu, poema "Služavka" razlikuje se blistavim prikazom svakodnevnog života na selu, narodnih obreda i običaja. To su prikazi života Trohyma i Nastje, krštenja i svadbe Markove te drugih vjerskih obreda, jer je religija zauzimala važno mjesto u životu Ukrajinaca. Također se ne može zamisliti njihov život bez pjesme, pa čak i riječi pjesnikove često zvuče kao pjesma.

Pripremio: Pavlo Holovčuk

Hrvatske postrojbe u Prvom svjetskom ratu na ukrajinskim zemljama – Zakarpattju, Lemkivščyni, Volynji, Halyčyni i Bukovyni

Austrougarsko istočno ili rusko bojište

Rusija je u svom ekspanzivnom planu u isto vrijeme napala i Njemačku i Austro-Ugarsku s njezine tadašnje zapadne granice koja je vijugala od Baltičkog mora kroz središte današnje Poljske, tako da je Warszawa bila unutar Rusije, zapadni dio Poljske unutar Njemačke, te sjeverno od Krakowa – Lublina – Przemysla /Pšemisl, ukr. Peremyšlj/ i granica sjeveroistočno od današnje Galicije i Bukovyne, koji su bili u sastavu Austro-Ugarske Monarhije.

Ratujući istovremeno na nekoliko bojišta /srpskom, francuskom, talijanskom/ Njemačka i Austro-Ugarska morale su usklađivati svoje operacije, i napade i obranu, po potrebi prebacujući pojačanja, poglavito na jugoistočni dio istočnog bojišta /Volynj, Galicija /ukr. Halyčyna/, Bukovyna/. Upravo na toj krajnjoj jugoistočnoj dionici ruski generali su predmnijevali potpuni slom austrougarske vojske i otvaranje puta za prodor u središta Mađarske i Austrije – Budimpeštu i Beč. Istovremeno vrhovni stožer i Njemačke i Austro-Ugarske imao je namjeru ujedinjenim snagama zaustaviti nagli prodor brojčano nadmoćnijih ruskih armija, potući ih i vratiti svoje teritorije na svoje istočne granice te prodrijeti duboko u ruski prostor.

U takvoj konstelaciji odnosa Austro-Ugarska uključuje sve svoje raspoložive vojne, ljudske, tehničke i druge resurse.

Prirodnu prepreku prema sjeveru i sjeveroistoku austrougarskog dijela Monarhije predstavljao je sjeveroistočni dio Karpata odvajajući Panonsku od Sarmatske nizine na dužini od preko 1000 km dugačke granice, od izvornog područja Visle i Sana do izvorišta Tise i rijeka Bystryce i Sereta u Bukovyni. Na zapadnom dijelu rijeka Morava i njena pritoka Bečva s gornjim tokom Odre depresijom Moravski otvor odvajali su Karpate od Sudeta. Tu je bio najkraći komunikacijski prolaz sa sjeveroistoka prema Beču.

Istočni Beskidi na dužini oko 100 km i s 500 do 600 m nadmorske visine tvore depresiju ili prijevoj – Dukljanski prolaz, najpogodniju karpatsku komunikaciju iz središnje Galicije prema Panonskoj ravnici.

Srednji ili Šumoviti Karpati uzdižu se preko 1000 m a u istočnom dijelu do 2000 m, padajući sjeveroistočnom stranom prema dolini rijeke Dnjister i njenim brojnim pritokama s izvorištima u Karpatima. Od Halyča, Kolomyje i

Stanislava /danas Ivano-Frankivsk/ na istoku do Przemysla, širi se Galicijska ili Halyčka ravnica. Karpatski vijenac završava u krajnjoj jugoistočnoj pokrajini Bukovyni kod Hotyna, na granici prema Besarabiji /Moldovi/.

Odnosi snaga austrougarske i ruske vojske

Nakon atentata na austrougarskog prijestolonasljednika, u Monarhiji je 25. srpnja objavljena djelomična mobilizacija a 31. srpnja 1914. car Franz Jozeph I. /Franjo Josip I. potpisuje opću mobilizaciju.

Odmah na početku Austro-Ugarska se opredijelila za vođenje ofenzivnog rata protiv Srbije i defenzivnog na svojim sjeveroistočnim granicama protiv Rusije.

Od 20. kolovoza 1914. g. na sjeverno bojište Austro-Ugarska je grupirala deset armijskih korpusa tj. trideset tri pješačke divizije, deset konjaničkih divizija, jedanaest landšturskih brigada, osam marširnih brigada formiranih u četiri armije i jednu armijsku grupu.

Vojska je na frontu prebacivana željeznicom, a kasnije na pojedine dionice do pravca bojišnice vojska je savladivala pješacenjem. Do 31. kolovoza na sjeveroistok je željeznicom prevezeno 1 204 000 vojnika. Zapovjednik svih austrougarskih operativnih snaga bio je nadvojvoda Friedrich od Austrije a načelnik stožera general Franz Conrad von Hötzendorf.

Rusija je za prve sukobe od predviđenih dvadeset osam korpusa prema Austro-Ugarskoj odredila šesnaest korpusa i prema Njemačkoj devet, a ostalih devet iz Sibira, Turkestana i s Kavkaza, stizali su u narednim mjesecima. Od pet vojnih okruga na europskom dijelu Carske Rusije četiri su se naslanjala neposredno na njemačku i austrougarsku granicu i u njima je bilo smješteno 16 korpusa od ukupno 27 europskih. Warszawski okrug je ustrojen u pet korpusnih centara (s vojnicima pretežito poljske nacionalnosti, op. B.G.). Kyjivski okrug je ustrojen u pet korpusnih centara (s vojnicima pretežito ukrajinske nacionalnosti, op. B.G.), Vilnijski vojni okrug s četiri korpusna centra (s pripadnicima pretežito bjeloruskog, ruskog i baltičkih naroda, op. B.G.) i Odeški s dva korpusa (s vojnicima pretežito ukrajinske i ruske nacionalnosti, op. B.G.).¹

Početak rata vojne snage Carske Rusije vode na dva fronta: sjeverozapadnom, usmjeren prema njemačkim snagama i jugozapadnom, usmjeren na

granični prostor te vrlo brzo duboko u unutrašnjost – Galicije/Halyčyne i Bukovyne.

Na širokom jugozapadnom ruskom frontu, kojim je zapovijedao general Ivanov, djelovale su 4., 5., 3. i 8. armija, koje su popunjavale četrdeset pet pješačkih divizija, tri strjeljačke brigade, osamnaest konjaničkih divizija, ukupno 744 bataljuna i 444 eskadrona, plus snage za zaštitu granice i jedna korpusna konjica.² Cilj ove velike ruske sile bio je prodiranje i ovladavanje Galicijom i prijevojima na Karpatima s namjerom otvaranja puta u Mađarsku i prema Beču.

Prema Rusiji, od Bukovyne na jugu do iza Zbaraža uz granicu s Volynjom graničila su tri austrougarska korpusna područja s pretežnim dijelom konjice, što je u odnosu na granični potencijal brojnijih korpusa ruske strane i slabiju povezanost s ostalim dijelovima zemlje bilo izuzetno malo. Iako je iz unutrašnjosti Monarhije vodilo sedam pruga u Halyčynu/Galiciju, od kojih šest preko Karpata, najveći dio tek izgrađenih bile su vrlo osjetljive i malih kapaciteta. Na tom brdsko-planinskom prostoru Karpata ispresijecanom rječicama i rijekama, širokoj ravničarskoj Dnjisterskoj nizini vodit će se izuzetno iscrpljujući rat između vojski suprotstavljenih imperija s različitim ishodom i s velikim žrtvama i gubitcima. U tom četverogodišnjem ratu postrojbi iz svih pokrajina višenacionalne k.u.k. Monarhije sudjelovali su i Hrvati iz svih hrvatskih pokrajina i drugih dijelova monarhije.

Početak rusko-austrougarskog rata na pravcu Sokalj, Brody, Ternopilj, Husjatyn

Sukob konjaničkih divizija kod Zboriva

21. kolovoza 1914. godine

Radi ravničarske otvorenosti prema sjeveroistočnom graničnom prostoru Ruske Carevine obrana Galicije i Bukovine bila je izuzetno složena i teška, a k tomu nije postojao obrambeni sustav analogan blagovremeno izgrađenim sustavima utvrđenja i obrambenih pravaca na suprotstavljenim stranama između Njemačke i Rusije ili između Francuske i Njemačke. Samo su stare tvrđave Przemyśl / zaštita prodora preko Duklje prema Budimpešti / i Kraków / zaštita prodora preko Moravsko-Bečvanskog prolaza na Beč/ proširene i ojačane te opskrbljene najnovijim artiljerijskim i drugim naoružanjem. Isto tako za obranu glavnih gradova Galicije /Halyčyne/ – Ljviva i Bukovine – Černjivaca, nisu poduzete nikakve primjerene mjere tvrđavsko-opkopne zaštite.

Već 9. kolovoza 1914. počela su prva čarkanja na granici. Ruske konjičke divizije upale su na pravcima Sokalj, Brody, Ternopilj, Hus-

jatyn. Pri ostrim konjaničkim sudarima s austrougarskom konjicom i pješadijom ruske snage su se morale povući nazad iza granice. Prvi sukob većih razmjera odigrao se sjeverno od Zboriva kod Jaroslavyča gdje su se u jednom od rijetkih konjičkih bitaka u ovom ratu 21. kolovoza 1914. sukobile 11. ruska i 4. austrougarska konjička divizija. Pobjedu su izvojevali ruski konjanici s velikim gubitcima na obje strane.

Dana 20. i 22. kolovoza general Conrad pokreće na sjevernom pravcu opću ofenzivu s 1., 4., 3., i dijelovima 2. armije na pravcu Nemyriv – Cješanov /Cieszanów/ – Tarnogród – južna obala Taneva i Šana.

U isto vrijeme na istočnim granicama Austro-Ugarske (Galicija) kod Husjatyna, Ternopilja i Brodyja, prodiru ruske snage osvajajući središnji prostor Galicije između rijeka Dnjistra i Prut.

Obostrana ofenziva na širokim prostorima od 300 km između Visle i Dnjistra

trajati će više od mjesec dana.

Dana 23. do 25. kolovoza prve su se sukobile kod mjesta Krašnik uz rijeke Vislu i Tanev na fronti dugoj oko 70 km 1. austrougarska armija i 4. ruska armija. U trodnevnim borbama s obostrano teškim gubitcima u ljudstvu i tehnici, ruska armija je poražena i odbačena na Lublin.

U narednim bitkama kod Lublina /Tomaszowska ili Komarowska bitka /austrougarska vojska je zaustavljena pred ojačanom ruskom vojskom prešavši u defenzivu i povlačenje s izuzetno velikim gubitcima u ljudstvu na pravcu Wojslawice – Hrubješov /Hrubieszów/ – Volodymyr -Volynski.³

Dana 26. kolovoza 1914. g. tri armije, i austrougarska i ruska kreću jedna prema drugoj na cca 100 km istočno od Ljviva, uz rijeku Zolota Lypa kod Zoločiva. Austrougarski "željezni" III. korpus /iz Štajerske, Kranjske, Koruške, Primorske pokrajine – Graz, Ljubljana/ i XII. korpus /iz Transilvanije, danas sjeverozapadna Rumunjska/ u sudaru s brojčano jačim ruskim korpusima su odbačeni. U isto vrijeme je XI. /Ljvivski/ korpus, – Ljviv, Černjivci, Stanislav, osiguravao sjeveroistočni bočni pravac, nakon čega je na položajima između Krasna i Bužska poražen i natjeran na povlačenje prema Ljvivu. U borbama s nadmoćnijim ruskim snagama poražene su i postrojbe III. Gradačkog /Graz/ korpusa /Štajerska, Kranjska, Koruška, Primorska/.

Dana 28. kolovoza potučena austrougarska

armija povukla se iza rječice Hnyla Lypa od Rohatyna do Peremyšljana a lijevom krilom na utvrđenja oko Ljviva. Istog dana ruska armija je izbila na dnjisterske položaje pravca Halyč–Rohatyn.⁴

S frontom od 120 km na Hnyloj Lypi kod Hlynjana, Lypovycje i Bile te uzduž Dnjistra do grada Černjivci, 3. ruska armija 29. i 30. kolovoza potiskuje austrougarsku vojsku na desnu stranu rijeke Svirž i na desnu obalu Dnjistra.⁵ Poslije strašnog poraza preživjele i izmiješane austrougarske trupe u panici su se povlačile prema utvrđenim položajima oko Ljviva i Bibrke sve do iza Vereščycje i Mykolajiva. Iz realno procijenjenih nepovoljnih odnosa za austrougarsku stranu i iz strateških razloga 2. rujna 1914. donesena je i odluka o napuštanju glavnog grada istočne Halyčyne–Ljviva.⁶

U isto vrijeme, od 29. kolovoza do 1. rujna vodile su se na sjeverozapadnom galicijskom bojištu žestoke bitke oko rijeke Gornji Bug, na pravcu Zamość –Tomašov /Tomaszów /– Belž /Belžyce/ i na pravcu Česniki /Czešniki/ – Komarov /Komarów/ – Rahanje /Rahanie/ – Posadov /Posadów/ – Hulče /Hulcze/ između austrougarske 1. armije i ruskih korpusa: 19., 5., 1. i 17. U toj iscrpljujućoj bitci u kojoj je austrijska vojska zaustavila prodor ruskih snaga sa sjeveroistoka istakao se manevarskim nastupanjem zapovjednik 6. Košičkog korpusa⁷ general Svetozar Borojević.

(Nastavak slijedi u idućem broju)

Boris Graljuk

¹ P. Tomac, isto, 85.

² P. Tomac, isto, f.n. 50, str. 48.

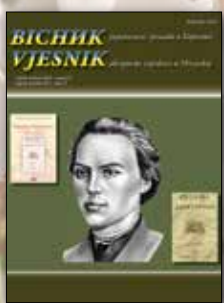
³ U sedmodnevnoj Tomaszowskoj ili Komarowskoj bitci borila su se 144 bataljuna, 102 eskadrona i 610 topova unutar 4. A-U armije, dok ruske snage 5. armije uključuju 152 bataljuna, 150 eskadrona i 600 topova. Na obje strane gubitci u ljudstvu su bili do 20%, do 40 000 A-U vojnika i do 30 000 ruskih vojnika. P.Tomac, Prvi svjetski rat 1914. –1918., 86.–89. U žestokim bitkama kod Krašnika i pod Lublinom sudjeluju i Hrvati iz Međimurja i Gradišća, u sastavu mađarskih i austrijskih pješadijskih i konjaničkih pukova.

⁴ P. Tomac, isto, 90.–91.

⁵ Za bitku na Hnyloj Lypi s frontom od Kamjanke Strumylve do Halyča, na ruskoj strani bilo je prikupljeno 8 korpusa s 21 pješačkom i 8 konjaničkih divizija, ukupno 344 bataljuna, 192 eskadrona, 1304 topa, oko 400 000 boraca, a na austrougarskoj 4 korpusa s 14 pješačkih i 4 konjičke divizije te 8 landšturmko-marširnih brigada, ukupno 282 bataljuna, 133 eskadrona, 718 topova, oko 300 000 boraca. M. Zelenika, Prvi svjetski rat..., 399.–400.

⁶ Austrougarski porazi uz rijeke Zolota Lypa i Hnyla Lypa bili su vrlo teški. Osim velikog broja poginulih i ranjenih, zarobljeno je oko 100 000 vojnika i časnika.

⁷ VI. /Košički/ korpus, kojim zapovijeda general Svetozar Borojević, pokrivao je područje tadašnje sjeveroistočne Mađarske /danas jugoistočna Slovačka/, i bio je sastavljen u najvećem broju od vojnika slovačke, mađarske i ukrajinske /rusinske/ nacionalnosti.

DANI UKRAJINSKE KULTURE
ДНІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

VUKOVAR

ВУКОВАР

